

Marginaliserte opprørere eller utenlandske ekstremister?

*En litteraturstudie om drivkreftene bak det
sunniarabiske opprøret i Irak etter 2003*

Istebrak Khalid Abid

MES4590

Master Thesis in Middle East Studies

30 studiepoeng

Institutt for kulturstudier og orientalske språk

UNIVERSITETET I OSLO

Vår 2019

© Istebrak Khalid Abid

2019

Marginaliserte opprørere eller utenlandske ekstremister?

Istebrak Khalid Abid

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Forord

Jeg ønsker å takke alle som støttet og hjalp meg gjennom denne prosessen. En spesiell takk rettes til min veileder Brynjar Lia som brukte tid og ressurser på å forbedre oppgaven min. Jeg ønsker også å takke min kjære Lisbeth Lundberg Olsen for hennes støtte og motivasjon gjennom hele veien.

Istebrak Khalid Abid

Oslo, 03.06.2019

Sammendrag

Denne masteroppgaven er en litteraturstudie som tar for seg sunniarabernes opprør i Irak i tidsperioden mellom 2003 og 2014. Oppgaven søker å finne ut av årsakene til at sunniaraberne gjorde opprør etter at Irak ble invadert i 2003, og baserer seg på følgende problemstilling: *Hvilke faktorer og mekanismer førte til at irakiske sunniarabere gikk til opprør i Irak etter USAs invasjon i 2003?* Sentrale funn er debaathifisering, marginalisering, etnisk konflikt og svekkede statsfunksjoner som medvirkende faktorer til at opprøret startet, og årsakene blir sett i lys av teori om staters funksjoner, sosial splittelse, «grievance», deprivasjon og sosiale nettverk. Funnene viser at det sunniarabiske opprøret ikke er et resultat av én enkeltårsak, men at opprøret er komplekst og sammensatt. Derfor konkluderes det i oppgaven at dersom man skal analysere opprøret, er det mer hensiktsmessig å inkludere alle teoriene enn å skille dem fra hverandre. Dette er fordi en kombinasjon vil fremheve både faktorer på individ- og samfunnsnivå.

Innholdsfortegnelse

1 Introduksjon	11
1.1 Tema og avgrensning.....	11
1.2 Problemstilling.....	11
1.3 Oppgavens oppbygning	12
2 Metode.....	13
2.1 Innledning	13
2.2 Forskningsmetode.....	13
2.3 Litteratursøk, reliabilitet og validitet	13
2.4 Datamaterialet.....	15
2.5 Analytisk tilnærming	20
2.5.1 Opprør	21
2.5.2 Svake stater	21
2.5.3 Sosial splittelse.....	22
2.5.4 Grievance	24
2.5.5 Deprivasjon.....	24
2.5.6 Sosiale nettverk.....	26
3 Analyse.....	27
3.1 Innledning	27
3.2 Sunniarabere under Baath regimet	27
3.3 Drivkreftene bak opprøret	28
3.3.1 Debaathifisering	30
3.3.2 Den sunniarabiske identiteten.....	33
3.3.3 Sekterisme og etnisk konflikt.....	36
3.3.4 Sikkerhetsvakuum.....	39
3.4 Sunniarabisk solidaritet	40
3.5 Radikalisering og samarbeid med IS	41
3.5.1 Sunniarabere og sjiaarabere: Eskalering av den etniske konflikten.....	41
3.5.2 Marginalisering som medvirkende faktor	43
3.5.3 Sunniarabere: terrorister eller et undertrykket folk?	46
3.6 Kritikk av USA	48
4 Drøfting	51
4.1 Innledning	51
4.2 Politisk eksklusjon.....	51
4.3 Etnopolitisk konflikt?	52

4.4 Irak: «A failed state»?.....	53
4.5 USAs rolle	55
4.6 Mobilisering gjennom nettverk	56
4.7 Kombinasjon av teoretiske tilnærminger.....	57
5 Avslutning	59
5.1 Oppsummering	59
5.2 Metodisk refleksjon	59
5.3 Videre forskning	60
Litteraturliste	61
Primære kilder på arabisk	65

1 Introduksjon

1.1 Tema og avgrensning

Som det kommer frem av tittelen tar denne masteroppgaven for seg det sunniarabiske opprøret i Irak. Opprøret oppstod i et samfunn bestående av tre sentrale etniske grupper: Sunniarabere, sjiaarabere og kurdere. De er ikke de eneste etnisitetene, men Cockburn (2014, s. 9) hevder at de tre ovennevnte gruppene står sentralt i Irak. For å kunne undersøke opprøret, er det nødvendig å vite om den etniske sammensetningen fordi den påvirket hvordan sunniaraberne opplevde Irak etter invasjonen i 2003. Sunniarabere hadde lenge en sterk posisjon i samfunnet under Saddam Husseins styre (1979-2003), men deres posisjon i landet ble svekket etter at USA invaderte Irak den 20. mars 2003. Denne invasjonen var det første steget i det som ble kalt for «Operation Iraqi Freedom» (OIF) som hadde som hensikt å frigjøre den irakiske befolkningen fra daværende president Saddam Hussein og hans diktatoriske styre. Operasjonen varte fra 2003 til 2010 og bestod av både en invasjon og en stabiliseringsoperasjon der de skulle hjelpe til med dannelsen av et nytt statsstyre (Leraand, 2016).

I etterkant av invasjonen var det internasjonale samfunnet vitne til et Irak preget av kaos, uenighet, konflikt og vold. Frihetsoperasjonen skulle fremme fred innad i landet, men USA hadde blant annet ikke forberedt seg tilstrekkelig på å håndtere de utfordringene Irak hadde internt som følge av et etnisk og kulturelt mangfold. I ettertid kritiseres USA for deres måte å håndtere invasjonen på, og deres manglende evne til å legge til rette for at Irak skal kunne bygges opp igjen. Det sunniarabiske opprøret er et eksempel på reaksjoner som oppstod etter invasjonen, og det er dette opprøret jeg skal ta for meg i denne masteroppgaven. Opprøret vekker min interesse fordi den har vart over en lang periode, og det får meg til å ville undersøke hvilke drivkrefter som ligger bak et slikt opprør (Leraand, 2016).

1.2 Problemstilling

Ifølge Jacobsen (2010, s. 44-45) finnes det tre typer problemstillinger: utforskende, beskrivende og forklarende. Den første typen som kalles for utforskende, handler om at man søker etter å forstå et fenomen man har begrenset med kunnskaper om. Den beskrivende problemstillingen tar for seg hyppighet og omfang av et fenomen man ønsker å studere, mens

den siste typen, forklarende problemstilling, handler om at man forsøker å finne årsakene til og drivkreftene bak fenomener (Jacobsen, 2010, s. 44-45). Jeg har valgt den tredje typen, hvor min masteroppgave handler om å forklare faktorene og drivkreftene bak det sunniarabiske opprøret i Irak på 2000-tallet. Min problemstilling er som følger:

Hvilke faktorer og mekanismer førte til at irakiske sunniarabere gikk til opprør i Irak etter USAs invasjon i 2003?

For at jeg skal kunne svare på den ovennevnte problemstillingen, har jeg valgt å dele opp problemstillingen i flere underspørsmål:

- Hvilke interne og eksterne faktorer førte til eskaleringen og varigheten på opprøret?
- Hvilken rolle spilte USAs håndtering av situasjonen i etterkant av invasjonen, herunder USAs rolle i gjenoppbygningen av den irakiske statsmakten?

1.3 Oppgavens oppbygning

Oppgaven har følgende oppbygning etter dette innledningskapittelet:

Kapittel 2: I det andre kapittelet skal min metode redegjøres for, i tillegg til å beskrive fremgangsmåten for innhenting av relevante litteraturbidrag for å kunne analysere og svare på problemstillingen. I dette kapittelet presenteres også teoretiske begreper som viser min analytiske tilnærming.

Kapittel 3: Denne delen av oppgaven tar for seg funnene, hvor analyseringen av litteraturbidragene vil kunne gi meg grunnlaget til å kunne finne svar på underspørsmålene og problemstillingen.

Kapittel 4: I fjerde del skal alle funn og informasjonen fra de teoretiske begrepene kobles sammen i den hensikt å gi et endelig svar på problemstillingen.

Kapittel 5: Dette kapittelet tar for seg avslutningsdelen av oppgaven, hvor funnene oppsummeres og hvor det reflekteres over hva disse funnene betyr for vår forståelse av konfliktene i Irak på 2000-tallet.

2 Metode

2.1 Innledning

I metodekapittelet skal jeg argumentere for min metodiske fremgangsmåte for å innhente datamateriale for å kunne besvare min problemstilling. Jeg skal også nevne reliabilitet og validitet, samt gi en presentasjon av hva datamaterialet består av.

2.2 Forskningsmetode

Min problemstilling krevde dybdeforståelse, og det ble derfor valgt en kvalitativ forskningsmetode hvor litteraturbidrag, artikler, samt nyhetsartikler som var relevante for å finne svar på min problemstilling, ble innhentet. Innen kvalitativ forskningsmetode har vi flere metoder for å innhente informasjonen, hvor man for eksempel kan velge mellom enten å intervju, gjennomføre diskursanalyse eller å gjøre en litteraturstudie. Valget for min oppgave ble litteraturstudie hvor det ble valgt spesifikke litteraturbidrag som hadde den viktige informasjonen som kunne analyseres og drøftes på den måten at jeg fikk besvart problemstillingen (Hart, 1998; Støren, 2013; Thagaard, 2013). Jeg har valgt å analysere forskjellige litteraturbidrag som består av forskningsartikler, bøker, nyhetsartikler, nettsider og rapporter. Dette vil gi et større omfang, og vil gi muligheten til å innhente relevant data for å nærme meg problemstillingen.

2.3 Litteratursøk, reliabilitet og validitet

Noe av det viktigste når det gjelder litteraturstudier er validiteten, samt reliabiliteten av informasjonen som hentes, og derfor må jeg som forsker være sikker på at informasjonen stemmer, og at informasjonen stemmer overens med realiteten (Thagaard, 2013, s. 201). Validitet og reliabilitet er også nødvendige i forhold til selve litteraturstudiet som metodisk fremgangsmåte. Reliabilitet som et begrep blir beskrevet som at det «knyttes til spørsmålet om en kritisk vurdering av prosjektet gir inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitsvekkende måte» (Thagaard, 2013, s. 201). Dermed nevner forskerne Corbin & Strauss (2008, s. 302, nevnt i Thagaard, 2013, s. 201) at betydningen av den kvalitative forskningen blir vurdert med hensyn til det som blir kalt for troverdighet. Vi kan på denne måten si at både validitet og reliabilitet er to sentrale begreper relatert til forskningens troverdighet. Reliabilitet handler om spørsmålet; Dersom en annen bruker de samme metodiske fremgangsmåtene, vil

forskeren kunne komme frem til de samme resultatene? (Thagaard, 2013, s. 202). På en annen side har vi validitet som er koblet til tolkningen av data. Vi kan derfor si at begrepet validitet beskriver gyldigheten til tolkningene som en forsker kommer frem til. Thagaard beskriver derfor validitet slik: «Vi kan vurdere validiteten av forskningen med henblikk på spørsmålet om resultatene av undersøkelsen representerer den virkeligheten vi har studert» (Thagaard, 2013, s. 204). I denne oppgaven handler altså validitet om hvorvidt oppgavens datamateriale og oppgavens tolkninger faktisk svarer på forskningsspørsmålene (Thagaard, 2013).

For å sikre høy reliabilitet og validitet, var valget mitt å søke på Universitetets bibliotek etter relevante fagbøker og litteraturbidrag. På Universitetets hjemmeside finner vi Oria, som er et søkefelt som gir alle studentene tilgang til mange fagartikler og litteraturbidrag, og som gir treff på relevant litteratur etter hvert søk. En annen lignende og relevant nettside som også ble brukt på søk etter relevante litteraturbidrag var «Google scholar», som også hadde den samme mekanismen som «Oria», men som hadde flere utenlandske artikler som har blitt skrevet på engelsk.

Søket startet med følgende søk: *Irak AND opprør* og *Iraq AND insurgency*. Disse er åpne søk, og derfor måtte jeg spisse søkingen for å oppnå treff på litteraturbidragene som var mer relevante til problemstillingen min. Spissing av søket skjedde ved å legge til «sunniarabere», noe som gjorde at jeg fikk litteratur som var mer tilpasset masteroppgavens problemstilling. Søket ble derfor slik: *Iraq AND insurgency AND sunni*. Lignende søkeord er «*sunni insurgency*» *AND Iraq*, men å søke etter «*sunni insurgency*» alene uten å nevne Irak, viste seg også å være et hensiktsmessig søk. Anførselstegnene er en søketeknikk som går ut på at jeg spesifiserer at disse to ordene *sunni* og *insurgency* skal stå i den rekkefølgen som er innenfor tegnene, og dermed får jeg opp litteratur som tar for seg det sunniarabiske opprøret. Søket *sunni AND shia AND Iraq* ga relevante treff, men ikke i like stor grad som de ovennevnte søkene. For å oppsummere var det følgende søkeord som ga mest relevante treff:

- *Iraq AND insurgency AND sunni*
- «*sunni insurgency*» *AND Iraq*
- «*sunni insurgency*»

Andre inklusjonskriterier som ble brukt var årstall og fagfellevurdering. For det første måtte litteraturen være utgitt mellom 2003 og 2019. Opprøret startet i 2003, og litteratur før dette årstallet vil dermed ikke være relevant. For det andre var et mål å prioritere fagfellevurdert materiale. Oria viser tydelig hva som er fagfellevurdert, og dette var et nyttig hjelpemiddel. Det var viktig for meg å undersøke hvor artiklene kommer fra, for å forsikre meg om at informasjonen som blir brukt er troverdig. I tillegg til ovennevnte utvalgsriterier ble litteratur også vurdert basert på hvor mye de er sitert i annen litteratur og basert på omtale i bokanmeldelser i kjente tidsskrifter.

En annen utfordring vil være arabiske kilder og litteraturbidrag. Denne forskningen er basert på en konflikt som har foregått i landet Irak hvor arabisk er det viktigste offisielle språket. Det betyr at primærkildene som innhentes ofte vil være skrevet på arabisk, og dette skaper en stor utfordring grunnet at det blir vanskeligere å undersøke validiteten, samt reliabiliteten til informasjonen. Jeg har derfor undersøkt nettsidene grundig, før jeg bestemte meg for å bruke kildene. Gjennom vurderingen fant jeg ut av at noen av de mest troverdige nyhetssidene som er på arabisk, kommer fra følgende nettsider som Alhurra, Aljazeera, BBC Arabic og France 24 Arabic. Disse nyhetssidene er anerkjente internasjonalt. I tillegg valgte jeg å hente informasjon på arabisk fra Carnegie Endowment for International Peace og Human Rights Watch. Derfor har jeg bestemt meg for å bruke primærkilder som er skrevet på arabisk, og engelske sekundærkilder som har blitt skrevet av andre forskere. Dette vil gi meg en oversikt over forskningsfeltet (Hart, 1998).

2.4 Datamaterialet

Litteraturtabellen nedenfor fremviser innhentet litteraturbidrag som skal brukes i analysedelen av oppgaven. Denne litteraturen er oppgavens datamateriale og tabellen vil gi en kort beskrivelse, samt oversikt over bidragenes innhold og litteraturtype. En slik tabell vil gjøre det enklere å holde oversikt over analysens innhold, i tillegg til å hjelpe med å finne sammenhenger mellom bidragene.

Forfatter(e)	Tittel	Litteraturtype	Innhold
Adelman (2016)	Ethnic Cleansing in Iraq: Internal and External Displacement	Bokkapittel i Isakhans « <i>The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'</i> », utgitt av Edinburgh University Press	Redegjør for ulike etniske rensninger som har oppstått i Irak fra 2002 til 2014. Er relevant fordi den fremhever manglende sikkerhet i Irak etter invasjonen
Alaaldin (2016)	Shia Ascendancy in Iraq and the Sectarian Polarisation of the Middle East	Bokkapittel i Isakhans « <i>The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'</i> », utgitt av Edinburgh University Press	Handler om irakisk sekterisme, samt sekterisme i Midtøsten generelt.
Alghad (2011)	دراسة إحصائية حول «المقاومة العراقية بين التحرر الوطني والإرهاب». [En statistisk studie om den «irakiske motstanden mellom nasjonal frigjøring og terrorisme»]	Nyhetsartikkel, publisert i <i>Alghad</i>	Den viser til en undersøkelse, og tydeliggjør at majoriteten av opprørerne i Irak, bestod av sunniarabere.
Alhurra (2013)	مظاهرات جديدة في العراق ضد حكومة نوري المالكي. [Nye demonstrasjoner i Irak mot al-Maliki regjeringen]	Nyhetsartikkel, publisert i <i>Alhurra</i>	Beskriver demonstrasjonene i Irak, under al-Maliki's styre.
Aljazeera (2012)	مشاركة واسعة بمظاهرات العراق ضد المالكي. [Stor deltakelse i demonstrasjonene i Irak mot al-Maliki]	Nyhetsartikkel, publisert i <i>Aljazeera</i>	Tar for seg demonstrasjonene i Irak mot al-Maliki.
Baram (2005)	<i>Who Are the Insurgents? Sunni Arab Rebels in Iraq</i>	Spesialrapport, utgitt av United States Institute of Peace	Analyse av hvem de sunniarabiske opprørerne er, samt deres mål.
BBC Arabic (2013)	هل يعيد الغاء قوانين أجتثاث البعث الهدوء للعراق؟ [Vil avskaffelsen av Baathpartiets lover bringe ro i Irak?]	Nyhetsartikkel, publisert i <i>BBC Arabic</i>	Diskuterer om endring av gamle lover vil skape ro i Irak.

BBC Arabic (2014)	تسلسل زمني لأهم الأحداث في العراق. [Tidslinje for de viktigste hendelsene i Irak]	Nyhetsartikkel, publisert i <i>BBC Arabic</i>	Viser til de viktigste hendelsene som har oppstått i Irak, fra 1920 til 2014.
Camilleri (2016)	<i>Iraq, the Illusion of Security and the Limits to Power</i>	Bokkapittel i Isakhans « <i>The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'</i> », utgitt av Edinburgh University Press	Beskriver Irak sin manglende sikkerhet.
Chehab (2006)	<i>Iraq Ablaze: Inside the Insurgency</i>	Bok, utgitt av I.B.Tauris	Bok hvor man får et innblikk i innsiden av opprøret for å vise de berørte partenes perspektiv, herunder opprørerne.
Cockburn (2014)	<i>The Jihadis Return: ISIS and the New Sunni Uprising</i>	Bok, utgitt av OR Books	Den tar for seg hvordan IS klarte å utvikle seg, hvordan de klarte å kapre områder og hvordan de klarte å styrke sin posisjon i både Irak og Syria.
Cockburn (2015)	<i>The Rise of Islamic State: ISIS and the New Sunni Revolution</i>	Bok, utgitt av Verso	Bok som handler om hvordan IS oppstod, og dens vekst.
Cottam, Huseby & Baltodano (2016)	<i>Confronting al Qaeda: The Sunni Awakening and American Strategy in al Anbar</i>	Bok, utgitt av Rowman & Littlefield	En bok som blant annet forklarer hvordan debaathifiseringen påvirket sunniaraberne i Irak.
Dodge (2005a)	Iraqi Transitions: from regime change to state collapse	Artikkel, publisert i <i>Third World Quarterly</i>	Forklarer endringene som oppstod etter fallet til presidenten Saddam Hussein.
Dodge (2005b)	<i>Iraq's Future: The aftermath of regime change</i>	Adelphi Paper, utgitt av The International Institute for Strategic Studies	Forklarer volden som oppstod i Irak etter invasjonen, og hvordan den irakiske staten skulle gjenoppbygges.

Eisenstadt & White (2005)	<i>Assessing Iraq's Sunni Arab Insurgency</i>	Adelphi Paper, utgitt av The Washington Institute for Near East Policy	Utredning om det sunniarabiske opprøret, herunder dets årsaker.
France24 (2013)	مظاهرات غاضبة ضد سياسة المالكي بـ "تهميش" العرب السنة في العراق. [Sinte demonstrasjoner mot politikken til al-Maliki for «marginalisering» av sunniarabere i Irak]	Nyhetsartikkel, publisert i <i>France24</i>	Forklarer årsakene bak demonstrasjonene i Irak mot al-Maliki.
Ghanem (2007)	اتجاهات المواطن العراقي نحو العمليات المسلحة في العراق (الارهاب و المقاومة). [Holdninger til den irakiske statsborgers væpnede operasjoner i Irak (Terrorisme og motstand)]	Artikkel, publisert i مجلة [Al- <i>Mustansiriya Journal of Arts</i>]	En undersøkelse som viser til antall borgere og deres perspektiv på bevæpnede operasjoner i Irak.
Hagan, Kaiser & Hanson (2015)	<i>Iraq and the Crimes of Aggressive War</i>	Bok, utgitt av Cambridge University Press	Boka nevner årsakene bak og konsekvensene til juridisk kynisme som har oppstått i Irak under invasjonen, og hvordan marginaliseringen og opprøret oppstod blant sunniaraberne mot al-Maliki regjeringen.
Hagan, Kaiser & Hanson (2016)	The Theory of Legal Cynicism and Sunni Insurgent Violence in Post-Invasion Iraq	Artikkel, publisert i <i>American Sociological Review</i>	Artikkelen diskuterer opprør og vold utført av sunniarabere i Irak, gjennom juridisk kynisme som tilnærming.
Hashim (2006)	<i>Insurgency and Counter-Insurgency in Iraq</i>	Bok, utgitt av Hurst & Company	Boken er en innføring i sunniopprøret og opprørsbekjempelsen, og forklarer årsakene til at opprøret oppstod.
Hashim (2009)	<i>Iraq's Sunni Insurgency</i>	Adelphi Paper, utgitt av The International	Analyse av opprøret fra 2003 til 2008, herunder årsakene.

		Institute for Strategic Studies	
Hashim (2012)	Insurgency in Iraq 2003-10	Bokkapittel i Rich & Duyvesteyns « <i>The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency</i> », utgitt av Routledge	Bokkapittelet fremlegger kunnskap om medvirkende årsaker til opprøret.
Hassan (2014)	الأزمة الطائفية في العراق: إرث من الإقصاء [Den sekteriske krisen i Irak: en arv av utelukkelse]	Nettside	Beskriver hvordan den sekteriske konflikten mellom sunniarabere, sjiaarabere og kurdere skapte uro i Irak.
Herring & Rangwala (2006)	<i>Iraq in Fragments: The Occupation and its Legacy</i>	Bok, utgitt av Hurst & Company	Bok som tar for seg Irak og dens statlige institusjoner etter invasjonen.
Human Rights Watch (2014)	العراق. [Irak]	Verdensrapport	Forklarer hvordan situasjonen forverret seg i Irak, etter at IS styrket sin posisjon i landet.
Isakhan (2016a)	Introduction: The Iraq Legacies – Intervention, Occupation, Withdrawal and Beyond	Bokkapittel i Isakhans « <i>The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'</i> », utgitt av Edinburgh University Press	Er et introduksjonskapittel i en bok som tar for seg Irak fra 2003, og frem til opprettelsen av IS.
Isakhan (2016b)	The De-Baathification of post-2003 Iraq: Purging the Past for Political Power	Bokkapittel i Isakhans « <i>The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'</i> », utgitt av Edinburgh University Press	Bokkapittel som forklarer debaathifiseringen, og dens påvirkning på sunniarabere i Irak.
Isakhan (2016c)	Conclusion: The Iraq Legacies and the Roots of the 'Islamic State'	Bokkapittel i Isakhans « <i>The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'</i> », utgitt av Edinburgh University Press	En konklusjon som oppsummerer tilstanden i Irak fra 2003 og frem til IS sin okkupering, og viser hvordan situasjonen i Irak la føringer for utviklingen av IS.

Kalyvas & Kocher (2007)	Ethnic Cleavages and Irregular War: Iraq and Vietnam	Artikkel, publisert i <i>Politics & Society</i>	Denne artikkelen sammenligner konflikten i Irak med Vietnam. Den tar for seg den etniske konflikten i Irak, sammenlignet med den ideologiske krigen i Vietnam.
Kilcullen (2009)	<i>The Accidental Guerrilla: Fighting Small Wars in the Midst of a Big One</i>	Bok, utgitt av Hurst & Company	Boken er relevant siden den tar for seg «the surge».
Lister (2015)	<i>The Islamic State: A Brief Introduction</i>	Bok, utgitt av Brookings Institution Press	En introduksjonsbok som beskriver hvordan IS klarte å utvikle seg, herunder utviklingen i Irak.
Rayburn (2014)	<i>Iraq After America: Strongmen, Sectarians, Resistance</i>	Bok, utgitt av Hoover Institution Press	Bok som gir i en innføring i sekterismen i Irak.
Stansfield (2016)	<i>Iraq: People, History, Politics</i>	Bok, utgitt av Polity Press	Bok som tar for seg historien til Irak.
Zeidel (2016)	Between Aqalliya and Mukawin: Understanding Sunni Political Attitudes in Post-Saddam Iraq	Bokkapittel i Isakhans « <i>The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'</i> », utgitt av Edinburgh University Press	Bokkapittel som utdyper om sunniarabernes politiske situasjon etter den amerikanske invasjonen.

2.5 Analytisk tilnærming

I denne delen av oppgaven skal teoretiske tilnærminger fremheves. Kapittelet tar for seg tilnærminger som er relevante for problemstillingen, herunder grunnleggende begreper og teorier om hvorfor opprør oppstår. Teoriene vil bli drøftet videre i drøftingskapittelet.

2.5.1 Opprør

Siden denne masteroppgaven skal omhandle sunniopprøret fra 2003 til 2014, vil jeg i første omgang diskutere og definere begrepet opprør for å kunne skape en helhetlig forståelse av hvordan et opprør starter og hva slags konsekvenser dette fører til i en stat. Hashim (2006) argumenterer for at en passende definisjon på opprør i den irakiske konteksten, er denne (hentet fra O'Neill 1990):

a struggle between a nonruling group and the ruling authorities in which the nonruling group consciously uses political resources (e.g. organizational expertise, propaganda, and demonstrations) and violence to destroy, reformulate, or sustain the basis of legitimacy of one or more aspects of politics (O'Neill, 1990, s. 13, gjengitt i Hashim, 2006, s. xvii-xviii).

I sin analyse av det sunniarabiske opprøret i Irak, baserer Hashim (2009) seg på følgende definisjon av opprør: «conflict between a regular or conventional military and an irregular force that is incapable of facing the former in force-on-force fighting» (Hashim, 2009, s. 7). Definisjonene viser at opprør handler om at en opprørsgruppe angriper styresmakten, og derfor bruker opprørerne for eksempel geriljatakikk for å unngå å bli tatt av styresmakten som sitter på flere militære ressurser. En måte å gjøre opprør på er gjennom demonstrasjon, og dette er noe man ser eksempler på under det sunniarabiske opprøret (Hagan et al., 2015; Hashim, 2009).

2.5.2 Svake stater

Ifølge Lockyer (2018) er det større sannsynlighet for svake stater å ha opprørsgrupper sammenlignet med sterkere stater. For at vi skal kunne skille mellom sterke og svake stater kan vi trekke på Eizenstat, Porter og Weinsteins definisjon der svake stater beskrives som stater som mangler funksjoner slik som: «security, the provision of basic services, and protection of essential civil freedoms» (Eizenstat, Porter & Weinstein, 2005, s. 136). Gjennom en slik beskrivelse vil vi klare å skille mellom statene for å forstå hvilke som har større sannsynlighet for å bli utsatt for opprør og borgerkrig. Derfor vil en viktig måte for måling av styrken til en stat, være gjennom disse tre ovennevnte funksjonene som de mener at

alle stater bør inneha. Deres forståelse handler om at dersom stater ikke klarer å oppfylle noen av disse funksjonene, vil disse stater være det de kaller for «failed states», som oversettes til «havarete stater» på norsk (Eizenstat et al., 2005, s. 136). Eizenstat et al. nevner at:

If a government cannot ensure security, rebellious armed groups or criminal nonstate actors may use violence to exploit this "security gap" [...] A government must also provide basic services such as education and health care to its citizens. An inability to do so creates a "capacity gap," which can lead to a loss of public confidence and then perhaps political upheaval (Eizenstat et al., 2005, s. 136).

Her tydeliggjøres et av de sentrale aspektene ved en svak stat, nemlig «capacity gap». Dette er synlig i Irak hvor landet kritiseres på grunn av at staten potensielt sett har mye ressurser, men allikevel ikke klarer å fylle dette gapet. Videre nevner han et tredje gap som kalles for "legitimacy gap" som handler om at «government needs to protect the basic rights and freedoms of its people, enforce the rule of law, and allow broad-based participation in the political process» (Eizenstat et al., 2005, s. 136). Her ser vi at det relateres til borgernes rettigheter i form av blant annet retten til å engasjere seg politisk, samt deres grunnleggende friheter (Eizenstat et al., 2005, s. 136). Jeg synes at denne tilnærmingen til opprør er viktig for å analysere årsakene til opprøret mot den amerikanske invasjonen og al-Maliki regjeringen i Irak. Al-Maliki regjeringen refererer til den første dannede regjeringen etter invasjonen og fallet på Baath regimet. Den ble opprettet i 2006 og ble styrt av Nouri al-Maliki. En slik regjeringsdannelse har påvirket og skapt reaksjoner blant sunniarabere. Som vi skal se senere i oppgaven, har denne regjeringen vært en medvirkende faktor til sunniarabernes misnøye ovenfor styresmakten og måten de ble behandlet på (Isakhan, 2016a).

2.5.3 Sosial splittelse

Et annet perspektiv på årsaker bak et opprør, kan være det Krause & Suzuki (2005) kaller for «Social Fractionalization». Dette perspektivet argumenterer for at sosial splittelse kan være en medvirkende årsak til opprør når etnisk mangfold resulterer i religiøse eller etniske splittelser (Krause & Suzuki, 2005). Krause & Suzuki beskriver kjernen i teorien på følgende måte:

Several scholars (e.g., Horowitz, 1986; Gurr, 2001) argue that social fractionalization, manifest in ethnic, linguistic, or religious cleavages, may play an important role in internal armed confrontations. As Gurr (2001) points out, political and economic tensions may contribute to ethnopolitical conflict in multiethnic societies (Krause & Suzuki, 2005, s. 162).

Argumentasjonen går dermed ut på at når et land, slik som Irak, består av flere etniske grupper, kan det medvirke til konfliktbaserte konfrontasjoner som foregår internt i nasjonen. Det betyr ikke at etnisk mangfold i seg selv er en utløsende årsak, men heller at det kan være en medvirkende årsak når det er sterke etniske splittelser. Økonomiske eller politiske uenigheter kan ha innvirkning på en etnopolitisk konflikt, og det er dette som gjør at denne tilnærmingen kan være relevant når man skal analysere hvorfor det sunniarabiske opprøret oppstod i Irak (Krause & Suzuki, 2005, s. 162).

Denne tilnærmingen har blitt kritisert blant annet av Collier & Hoeffler (2002b, nevnt i Krause & Suzuki, 2005, s. 162-163) som motargumenterer ved å si følgende: «greater ethnic diversity in societies increases domestic peace by raising transaction and coordination costs to rebellion». Her vil det være viktig å nevne at Collier & Hoeffler fokuserte på to forskjellige retninger, da det gjaldt studien om etnisitet, og dette ved å skille mellom religiøs fraksjonalisering, sosial fragmentering og polarisering. Da Collier & Hoeffler (2002a, 2002b, nevnt i Krause & Suzuki, 2005, s. 163) studerte både religiøse og etniske fraksjonaliseringer, fant de ut av at høyere nivå av etnisk fraksjonalisering førte til fred i et land, mens den religiøse fraksjonaliseringen ikke hadde noe påvirkning.

Til tross for at det er uenighet om etnisk mangfold som opprørsfaktor, kan perspektivet om sosial splittelse være en interessant tilnærming til det sunniarabiske opprøret fordi Irak er et land bestående av etnisk mangfold og etnisk konflikt. Derfor er dette perspektivet en av oppgavens analytiske tilnærminger, som vil bli fremhevet i drøftingsdelen.

2.5.4 Grievance

En annen teori som er relevant for studien om opprøret i Irak, kan være «grievance theory», som vektlegger at borgernes sosio-økonomiske og politiske misnøye er hovedårsaken til interne konflikter. Collier & Hoeffler nevner fire forskjellige typer misnøye eller «grievances»: Politisk ekskludering, politisk undertrykkelse, religiøst eller etnisk hat, i tillegg til økonomisk ulikhet (Collier & Hoeffler, 2004, s. 570). Lockyer (2018) definerer «grievance» på den måten at «‘Grievance’ is a shorthand term that captures the idea that rebellions are primarily caused by a religious, ethnic or class group’s interests being infringed by another group» (Lockyer, 2018, s. 148).

Dette perspektivet passer overens med opprøret fra sunniarabernes side under al-Maliki regjeringen. Når vi undersøker «grievance»-teoriene nærmere, finner vi at teoriene ofte fokuserer på deprivasjon («frarøvelse») av goder, ressurser, rettigheter, osv. som rammer en spesifikk etnisk, eller religiøs gruppe. Dette genererer misnøye som i sin tur blir utgangspunktet for protestaksjoner, folkelig mobilisering og i siste instans væpnet opprør. Denne beskrivelsen passer inn i sunniarabernes situasjon under al-Maliki regjeringen, på grunn av at de ble ekskludert fra politisk innflytelse og medbestemmelse. En av hovedårsakene til dette var al-Maliki regjeringens implementering av debaathifiseringsprogrammet, som utdypes i delkapittel 3.3.1. Programmet gjorde at en del sunniarabere mistet arbeidsplassene sine i det offentlige, og denne ekskluderingen førte til at mange sunniarabere ble marginaliserte og forholdt seg kun til sine egne stammer (Isakhan, 2016b). Gjennom en slik forklaring, kan vi argumentere for at politisk undertrykkelse, politisk ekskludering, samt etnisk hat (som allerede eksisterte før 2003 på grunn av tidligere konflikter under Saddam Hussein sitt regime) skapte et økende skille mellom sjia-majoriteten i landet og sunniaraberne. «Grievance»-teorier vil derfor være relevant for bruk i denne oppgaven.

2.5.5 Deprivasjon

En av forklaringsmodellene blant «grievance»-teoriene, fokuserer særskilt på deprivasjon. Dette er ikke et nytt perspektiv, og har dype historiske røtter. Deprivasjonsteorier ser sammenhenger mellom politisk vold og aggresjonsbasert mobilisering av individer, opp mot politiske, sosiale og økonomiske situasjoner (Lia & Skjølberg, 2004, s. 11). Innenfor denne forklaringsretningen, finner man Galtung (Lia & Skjølberg, 2004, s. 11). For Galtung, er det

stor sannsynlighet for at aggressiv atferd kommer som følge av at individene «find themselves in a state of disequilibrium along various socio-political dimensions of status» (Galtung, 1964, gjengitt i Lia & Skjølberg, 2004, s. 11). Å føle at man er i en situasjon der man opplever urettferdighet, er en faktor som kan skape frustrasjon og aggresjon. Ifølge denne tilnærmingen, er deprivasjon en grunnleggende forutsetning når det kommer til valget om å ta del i kollektiv vold utført av sivile.

Innenfor deprivasjonsforklaringen, finner vi at «relativ deprivasjon» er spesielt viktig. Dette handler om at for eksempel etniske grupper opplever at de er mer utsatt for deprivasjon sammenlignet med resten av befolkning. Denne tilnærmingen er et interessant perspektiv fordi det sunniarabiske opprøret blant annet oppstod på grunn av misnøye. Relativ deprivasjon kan knyttes til terrorisme, men da er det mer snakk om politisk deprivasjon heller enn sosio-økonomiske faktorer (Lia & Skjølberg, 2004, s. 11). Lai hevder at politisk urettferdighet øker sjansen for terrorisme, når den retter seg mot minoriteter: «the greater the political inequality of minority groups within a state, the more terrorism a state is likely to face» (Lai, 2004, gjengitt i Lia & Skjølberg, 2004, s. 11).

Terrorisme er imidlertid ikke det samme som væpnet opprør. Terrorisme er ikke et avgrenset og klart definert begrep, men denne oppgaven skal basere seg på O'Neill sin definisjon, som er nevnt i Hashim: «violence which is directed primarily against noncombatants (usually unarmed civilians), rather than operational military and police forces or economic assets (public or private)» (O'Neill, 1990, s. 24, nevnt i Hashim, 2006, s. xix). Ifølge Hashim kan terrorisme være relatert til opprør, og han skriver at situasjonen i Irak viser eksempler på terrorisme (Hashim, 2006, s. xviii). Terrorisme må fortrinnsvis forstås som en voldstaktikk som kan forekomme både i og utenfor konteksten av en væpnet konflikt. I et opprør vil terrorisme være bare én av mange typer voldelige taktikker som opprørere og regjeringsstyrker kan anvende. Terrorisme, og da særlig islamistisk terrorisme, vil være relevant for denne oppgaven, både fordi opprørere utførte terror og fordi enkelte opprørere valgte å slutte seg til IS. Cockburn (2015) argumenterer for at IS utnyttet sunniarabernes utsatte samfunnsposisjon, for å rekruttere og samarbeide med dem. IS kjemper for dannelsen av et eget kalifat, og er en form for islamistisk terrorisme som er religiøst motivert (Rasch, 2005).

2.5.6 Sosiale nettverk

«Grievance»-teorier kan kritiseres for at de ikke forklarer *hvordan* opprørere mobiliserer (Collier & Hoeffler, 2004). Et perspektiv på mobilisering er sosiale nettverk, som er et nøkkelbegrep innenfor «social movement theory». Sosiale nettverk i en slik kontekst handler om hvordan nettverk brukes i mobiliseringen av et opprør, og som det kommer frem i analysen, var dette en avgjørende faktor innenfor det sunniarabiske opprøret. Mobilisering oppstod gjennom blant annet sunniarabiske nettverk og terrororganisasjoner som IS, og dette viser hvordan opprørere fikk muligheten til å gjennomføre opprør og demonstrasjoner (Leenders, 2013, s. 273).

3 Analyse

3.1 Innledning

I denne delen av oppgaven skal funnene fra litteraturstudien presenteres, hvor det fokuseres på årsakene til at opprøret blant sunniarabere ble utløst. Her argumenteres det for at den samfunnsmessige ekskluderingen av sunniaraberne i Irak etter 2003, var en sentral drivkraft bak opprørsbevegelsen. Den første delen handler om årsakene til opprøret, mens den andre delen omhandler IS og dens utnyttelse av den politiske ekskluderingen av sunniarabere, som var særlig tydelig under Nouri al-Maliki regjeringene (2006-2014).

3.2 Sunniarabere under Baath regimet

Den irakiske befolkningen har i mange år vært underordnet Baathpartiets autoritære regime og president Saddam Hussein, hvor partiet først klarte å få kontrollen over hele Irak med sin ideologi i år 1963, for deretter å miste kontrollen og få det tilbake i år 1968 (Hagan et al., 2015, s. 17). Saddam Hussein tok over styringen av Baathpartiet i år 1979, samtidig som han kapret makten og tok over styret av hele landet. Han styrte frem til den USA-ledede invasjonen i mars 2003, noe som betyr at han fikk styre staten lenge med sin autokratiske styreform. Under Saddam Hussein brukte den irakiske hæren store ressurser på å bekjempe trusler som var knyttet til religiøse, samt etniske identiteter i landet. Irak bestod av ulike etniske grupper som blant annet kurdere, sunni- og sjiaarabere, og religiøse grupper slik som jesidier og ulike retninger innenfor kristendommen. Et slikt mangfold av etniske og religiøse grupper kan skape konflikter, og det var akkurat det som skjedde i Irak (Hagan et al., 2015, s. 17-18).

Dette skapte utfordringer for daværende president Saddam Hussein da han nylig hadde fått makten. Saddam Hussein brukte sin makt til å styre det irakiske militæret, i tillegg til sikkerhetstjenestene. Sikkerhetstjenestene i landet bestod av et såkalt byråkratisk nettverk som dannet en sammenkoblet overvåking, infiltrering og kontroll over hele landet. Saddam Hussein kontrollerte befolkningen og fjernet enhver politisk opposisjon gjennom bruken av militæret og sikkerhetsstyrkene som maktmidler. Etter hvert ble sikkerhetstjenestene til Saddam Hussein brukt til å torturere og arrestere politiske motstandere, i tillegg til å henrette både dem og deres familier. Selv om Baathpartiet ikke var basert på en etnisk gruppe, så var

de fleste av deres ledere sunniarabere, mange var i slekt med Saddam Hussein og kom fra Tikrit i Irak, som var Saddam Husseins fødeby. Dette ga flere og bedre fordeler for sunniaraberne som var minoritet i landet, slik som politiske, økonomiske og sosiale fordeler (Hagan et al., 2015, s. 17-18).

Slike fordeler skapte marginalisering i landet, hvor mange grupper ble påvirket, spesielt sjiabefolkningen som utgjorde majoriteten i landet med over 60 prosent av befolkningen, og den irakiske-kurdiske befolkningen som utgjorde ca. 20 prosent. På 1960-tallet ble mange individer deportert fra Irak, fordi regimet hevdet at de var sjiaarabere fra Iran, og dette førte til at over 150.000 ble deportert. Både sjiaarabere og kurdere bosatt i Irak ble undertrykket (Hagan et al., 2015, s. 18-19), samt at tortur og drap av mange uskyldige var utbredt (Human Rights Watch, 1990; Amnesty International, 1985, nevnt i Hagan et al., 2015, s. 19). Dette førte til hat mellom sjia- og sunnibefolkningen i landet og som senere skulle utvikle seg og påvirke sunnibefolkningen etter invasjonen (Hagan et al., 2015). Som vi skal se senere i oppgaven, ble sunniarabernes posisjon i landet svekket etter USAs invasjon i 2003, og det var etter denne invasjonen at det sunniarabiske opprøret startet.

3.3 Drivkreftene bak opprøret

Når man hører ordet «det sunniarabiske opprøret», kan det være naturlig å tenke at det refereres til et konkret opprør og en konkret opprørsgruppe. Men gjennom litteraturstudien, kom det frem at «det sunniarabiske opprøret» er en samlebetegnelse på ulike opprørsaksjoner som ble utført av en rekke ulike sunniarabiske opprørsgrupper. Eisenstadt & White (2005) og Hashim (2006) skriver at opprøret bestod av ulike sunniarabiske aktører, for eksempel tidligere regimemedlemmer, misfornøyde borgere, sunniarabiske stammer og religiøse aktører (Eisenstadt & White, 2005, s. 3; Hashim, 2006). Herring & Rangwala (2006) trekker frem at det sunniarabiske opprøret ikke er ett konkret opprør, men heller en rekke opprør som til sammen utgjør et overordnet opprør som har felles mål:

It is not a coherent single movement and in this sense there are multiple insurgencies rather than a single insurgency. The insurgents are clearly united about at least one

thing – wrecking the US-led state-building project – and they have made a great deal of headway towards that goal. (Herring & Rangwala, 2006, s.162).

Da det sunniarabiske opprøret startet sommeren 2003 (Cottam et al., 2016, s. 59), var målet å motarbeide USAs okkupasjon (Herring & Rangwala, 2006). I likhet med Herring & Rangwala (2006), trekker også Alaaldin (2016) frem motstanden mot USA som et felles mål for sunniopprørerne: «they have been unified by a common goal of, firstly, forcing the Americans to withdraw from Iraq and, secondly, reversing Iraq's post-2003 political order» (Alaaldin, 2016, s. 186). Det som binder sunniarabiske opprør sammen til et overordnet opprør, er deres felles mål. Men hvilke faktorer, drivkrefter og motiver er det som startet opprøret og drev bevegelsen videre? Det er disse spørsmålene som er kjernen i masteroppgaven, og det er dette som er tema videre i de neste delkapitlene. Denne oppgaven vil basere seg på følgende tidslinje:

2003, mars: 20. mars invaderer USA landet Irak. Som følge av invasjonen oppløses den irakiske hæren og Baathpartiet.

2003, sommeren: Det sunniarabiske opprøret begynner. Opprøret startet som en protest mot invasjonen.

2006, mai: En ny regjering opprettes, ledet av sjiaarabiske Nouri al-Maliki. Opprøret er fortsatt aktivt, og drives videre i protest mot den nye sjiaadministrerte regjeringen og de amerikanske okkupasjonsstyrkene.

2006-2007: Opprøret utvikler seg til en sekterisk borgerkrig mellom sunni- og sjiaarabere.

2007: USA øker sitt troppenærvær i Irak betraktelig («the surge») og innleder et tett samarbeid med flere av de sunniarabiske opprørsgruppene (med unntak av al-Qaida-tilknyttede gruppene, herunder «Den islamske staten i Irak»), i det som kalles for «sahwa». «Sahwa» er en betegnelse på de sunniarabiske stammene og gruppene som samarbeidet med USA om å bekjempe Al-Qaida.

2011: USA trekker ut sine kampstyrker av Irak.

2012: Opprør i Fallujah. Jihadistgruppen «Den islamske staten i Irak» vokser seg sterkere fordi USAs kampstyrker er trukket ut og borgerkrigen i Syria gir gruppen økt spillerom.

2013: Opprør og demonstrasjoner i Hawija og Ramadi.

2014, juni: IS erobrer Mosul. Denne hendelsen er relevant for denne oppgaven, fordi erobringen var en følge av samarbeid mellom terrorgruppen og sunniarabiske opprørere. Hendelsen er med på å vise hvordan sunniarabere selv 10 år etter invasjonen, fortsatt hadde misnøye ovenfor staten.

Tidslinjen viser de viktigste hendelsene innenfor historien til det sunniarabiske opprøret, og blir en slags rød tråd i oppgaven. Funnene vil ikke nødvendigvis bli presentert kronologisk, men funnene er sentrert rundt disse hendelsene. Hendelsene kan både være hendelser som utløste opprøret, men også hendelser som var med på å drive opprøret videre.

3.3.1 Debaathifisering

Det var etter en hard og meget kontroversiell beslutning at USA valgte å invadere Irak i mars 2003. Målet var å fjerne masseødeleggelsesvåpen som amerikanerne mente Saddam Hussein hadde i landet, men det viste seg at disse antagelsene om masseødeleggelsesvåpen var feil (Hagan et al., 2015, s. 42-43; Isakhan, 2016a, s. 1). Da USA invaderte landet, fjernet de Saddam Hussein fra makten, og USA hadde en tydelig tilstedeværelse i Irak i form av blant annet over 100.000 soldater. Ifølge Ricks (2006, gjengitt i Hagan et al., 2015, s. 45), misforstod de amerikanske soldatene hvordan irakere opplevde soldatenes tilstedeværelse. På den ene siden trodde soldatene at den irakiske befolkningen trivdes med å ha soldatene i området fordi befolkningen var hyggelige ovenfor dem. Men, på en annen side viste det seg at dette ikke nødvendigvis var sant. Ricks undersøkelser viser at irakiske borgere ga andre estimater enn forventet, og at majoriteten av irakere anså de amerikanske soldatene som en fiende som hadde okkupert deres land. Flesteparten av de som var positive var sjiaarabere som ønsket å fjerne Saddam Hussein, mens sunniarabere var de som var mest imot invasjonen (Hagan et al., 2015, s. 45).

Det ble hevdet av forskerne Hagan et al. at «This was despite the fact that the implicit if not explicit promise of the American plan for post-invasion Iraq was to be in and out of the country within six months, if not sooner» (Hagan et al., 2015, s. 46). Dette viser til at deres plan var å være effektive og raske med å invadere landet, for så å forlate landet til et nytt

demokratisk valgt regime, men siden majoriteten av befolkningen var sjiaarabere, ville disse dominere et Irak med en demokratisk regjering, og dette ville få politiske konsekvenser for sunnibefolkningen i landet. USA sitt ønske om å være kortest mulig i Irak var grunnet at det å være lenger i landet ville innebære at USA måtte påta seg ansvaret for en såkalt nasjonsbygging, noe som den amerikanske administrasjonen var imot (Hagan et al., 2015, s. 46). Dodge (2005a) argumenterer også for at intensjonen til USA var å kun være i Irak i en kort periode og at de ikke skulle ta del i å bygge opp staten igjen (Dodge, 2005a, s. 707).

Både visepresidenten Dick Cheney og forsvarssekretæren Donald Rumsfeld hevdet at det irakiske politivesenet, samt den irakiske hæren hadde forsvunnet etter at USA og dens koalisjonsstyrker hadde kommet for «å gi frihet til folket» fra det autoritære regimet. Men, fraværet av politi- og sikkerhetsstyrker førte til kaos og lovløshet, et anarki, hvor sikkerheten til innbyggerne var svekket og borgerne var rettsløse. Den amerikanske planen var å fjerne alle spor av Saddam Husseins autoritære regime, herunder planen om å «debaathifisere» landet. Dette innebar å ekskludere alle som hadde vært Baathpartimedlemmer, fra stillinger i store deler av statsbyråkratiet. Disse individene skulle ifølge Bremer forbys fra å jobbe i regjeringen, og spesielt områder slik som i militæret, eller i regjeringsdepartementene som var kjent for å være dominert av sunniarabere. Gjennom en slik plan, skulle flere sjiaarabere få muligheten til å bli ansatt i departementene og statlige institusjoner. Mange sunniarabere hadde imidlertid blitt med i Baathpartiet fortrinnsvis for å motta goder, og ikke av ideologiske årsaker. Ved at sunniaraberne i så stor grad ble ekskludert fra jobber i statsadministrasjonen, førte dette til at sjiaaraberne dominerte i regjeringen, militæret og i departementene (Cottam et al., 2016, s. 31; Hagan et al., 2015, s. 46-48; Isakhan, 2016b, s. 21). Det ble derfor hevdet følgende av Hagan et al.:

Iraq's key legal authoritarian institutions – the Iraqi military and police – had melted away after the invasion, and this combined with de-Ba'athification and demobilization to leave the public feeling insecure and unsafe – that is, as the theory of legal cynicism predicts: unprotected (Hagan et al., 2015, s. 49).

Det ovennevnte perspektivet advarer oss om at dersom rettshåndhevelsessystemet ikke fungerer og ikke klarer å holde befolkningen trygge, og blir sett på som ikke fungerende, kan det resultere i at befolkningen mister tiltro til hele det politiske systemet (Hagan et al., 2015, s. 49; Hagan et al., 2016). Hagan et al. (2015) og Hagan et al. (2016) viser hvordan fraværet av en legitim ordensmakt kan skape grobunn for opprørsgrupper.

For å vise hvordan den irakiske befolkningen hadde det etter at USA invaderte Irak, viser Hagan et al. (2015, s. 54) til en undersøkelse som ble gjennomført av organisasjonen «The Gallup». De intervjuet irakiske borgere etter invasjonen, hvor undersøkelsen handlet om hvordan konsekvensene ble i landet etter invasjonen, sammenlignet med før angrepet (Hagan et al., 2015, s. 54). I undersøkelsen ble det rapportert at noen av de største problemene i Irak gjaldt sikkerheten og utryggheten da det gjaldt å gå ut av hjemmene, samt at over 87,9 prosent sleit med å få strøm, 53,1% hadde ikke rent vann, 32,7% hadde ikke gass, mens mangelen på medisin lå på 23,9% (Hagan et al., 2015, s. 56). Ifølge Herring & Rangwala hevdes det at mangelen på både strøm og vann tydet på at staten ikke hadde klart å etablere seg på den måten at de klarte å være tjenesteleverandører for borgerne. I tillegg til dette, merket de at arbeidsledigheten økte etter invasjonen, noe som førte til at mange ble arbeidsledige, og uten inntekt for å overleve (Hagan et al., 2015, s. 56; Herring & Rangwala, 2006, s. 73).

Det viktigste som ble vist i undersøkelsen var at majoriteten av de som var fornøyd med invasjonen var sjiaarabere og kurdere, som var den overveldende majoriteten av befolkningen i landet, men også blant sjiaaraberne var det stor misnøye med selve okkupasjonen. Sunniaraberne var desidert mest kritiske til både invasjonen og okkupasjonen av Irak. De fleste sunniarabere uttrykte en klar negativ holdning i undersøkelsen, og det var denne holdningen som senere la grunnlaget for dannelsen av en militant opposisjon mot invasjonen, samt de nydannede regjeringsinstitusjonene (Hagan et al., 2015, s. 59). En liknende indikasjon finner vi hos Alghad (2011) som refererer til at flesteparten av opprørerne bestod av sunniarabere.

På en annen side har vi en kvantitativ undersøkelse som har blitt gjennomført av Ghanem (2007, s. 27) som viser til befolkningens synspunkt på når det var legitimt å gjennomføre

væpnede operasjoner mot mål i Irak. Denne undersøkelsen viste at 76,2% av befolkningen mente at væpnede operasjoner mot amerikanske styrker var legitime, mens tilsvarende angrep på irakisk politivesen og irakiske militærstyrker ikke fikk samme støtte. Tvert imot mente hele 98,5% at slike aksjoner var illegitime handlinger. Dette indikerer at flesteparten av befolkningen var misfornøyd med å ha USA i landet, mens de var uenige i angrep mot Irak sine egne sikkerhetsstyrker (Ghanem, 2007, s. 27). Her må det påpekes at slike meningsmålinger er beheftet med en del usikkerhet, med tanke på at det ikke er gitt at alle tør å si sin mening. Men allikevel gir meningsmålingene en indikasjon på befolkningens synspunkter.

Blant undersøkelsen fant «The Gallup» ut av at sjiamajoriteten, og spesielt de som var bosatt i hovedstaden Bagdad, var mer fornøyd og så på invasjonen som legitim, mens sunniaraberne på den andre siden fryktet for sin skjebne i landet uten Baathpartiet. Dette var antakeligvis en av hovedgrunnene til at sunniarabere var pessimistiske og senere gikk til opprør. Da vil spørsmålet være om hvorfor sunniarabere var så pessimistiske i forhold til sin egen situasjon i Irak etter invasjonen og Saddamregimets fall. Dette kan tydeliggjøres gjennom den strategiske planen til amerikanerne som ble nevnt tidligere, og som handlet om militær demobilisering og debaathifisering. Planen gjorde at sunniarabere mistet håpet og mistet tiltro til det nyopprettede lovverket som ble dannet av Bremer og den midlertidige myndigheten (Hagan et al., 2015, s. 59-60). Derfor kan vi si at fravær av legitime styrende strukturer kombinert med mangelen på det å kunne beskytte sårbare individer og områder, var noen av de viktigste drivkreftene bak at sunniarabernes motivasjon for opprør økte (Hagan et al., 2015, s. 60).

3.3.2 Den sunniarabiske identiteten

Hashim (2009) har analysert det sunniarabiske opprøret fra 2003 til 2008, herunder hva som førte til oppstarten av opprøret (Hashim, 2009, s. 7). For Hashim kan det sunniarabiske opprøret ses på som både et lokalt opprør og et etnisk opprør. Det kan kalles et lokalt opprør fordi det er et opprør som gjennomføres av en samfunnsgruppe – nemlig sunniarabere. På samme måte kan det også kalles etnisk opprør fordi at sunniarabere kan oppfattes som en etnisk gruppe som gjør opprør mot styrking av kurdernes og sjiaarabernes plass i samfunnet og politikken (Hashim, 2009, s. 13). Ifølge Hashim (2009) beskrives den etniske og

samfunnsmessige skillelinjen mellom sunniarabere og sjiaarabere, på den måten at skillet blir basert på deres religiøse tilknytning. Både sunni- og sjiaarabere følger islam som sin tro, men skillet ligger i hvilken retning innenfor islam de følger. Begge er arabere, men skillet oppstår blant annet fordi sunniarabiske opprørere ser på seg selv som en adskilt gruppe fra sjiaaraber, og dette grunnet at de vektlegger den religiøse ulikheten (Hashim, 2009, s. 13).

Hashim (2009) underbygger også Hagan et al. (2015) sin forståelse om at debaathifisering var en medvirkende faktor til misnøye blant sunniarabere, og dermed en av årsakene til at opprøret oppstod. BBC Arabic (2013) beskrev at Baathpartiet mistet sin posisjon som statsbærende parti, og det at sunniarabere ble marginalisert, gjør at Hashim argumenterer for sunniopprørets opphav på følgende måte:

it is that rare phenomenon, an insurgency by a hitherto dominant group seeking to restore its former position of power: a restorationist or 'reactionary' insurgency. In short, the insurgency began with a reaction by a group dismayed by the *loss*, rather than by a simple lack, of power, privilege and reward (Hashim, 2009, s. 13)

I praksis betød marginaliseringen av den tidligere sunniarabiske eliten at militant aktivisme og voldelig opprør ble sett på som legitime virkemidler. Artikler i Aljazeera (2012) og France24 (2013) viser hvordan sunniarabere demonstrerte for å få ut uskyldige innsatte fra fengsler, og gjennom dette prøvde sunniarabere også å vise forskjellsbehandlingen de ble utsatt for. Hashim forklarer sunniarabernes opplevelser i flere av sine publikasjoner (Hashim, 2006; Hashim, 2009). Ikke bare ble sunniaraberne fratatt makt, deres identitet ble også truet innenfor «det nye Irak» (Hashim, 2006, s. 18). Baram (2005) fremmer en lignende tilnærming til situasjonen i Irak i dag: nasjonalismen og patriotismen som er knyttet til den sunniarabiske identiteten, kan være en av drivkreftene bak ønsket om å drive ut USA og sette en stopper for deres innblanding, og dermed også en av drivkreftene bak opprøret. Han skriver at denne identiteten muligens ble brukt for å rettferdiggjøre et opprør mot USA og den nye amerikanskinitierte regjeringen (Baram, 2005, s. 4).

Identiteten og de andre ovennevnte faktorene kan sammenfattes i en overordnet kategori: Grievances (Hashim, 2006, s. 18). «Grievance» kan oversettes som «klage» eller «misnøye» på norsk og kan relateres til invasjonen og den nye regjeringen. Hashim (2009) trekker frem to eksterne påvirkningsforhold: invasjonen alene som en årsak og at USA marginaliserte sunniaraberne politisk. Debaathifiseringen etterlot sunniaraberne med en følelse av å bli etterlatt og utelatt, og dette banet vei for opprør (Chehab, 2006, s. 142). En slags oppsummering på kjernen til opprøret finner vi hos Hashim (2012):

At its heart, the Sunni insurgency arose out of a loss of Sunni identity [...] The Sunnis not only lost their positions in government due to marginal Ba'athist affiliation, but their entire way of life had been upended with the invasion. Additionally, the primacy of the Sunni in governing Iraq was taken away and given to the Shiite majority, further compounding the Sunni loss of prestige. The Bush Administration desired to implement a pluralist democratic society in Iraq, further compounding the loss of Sunni identity (Hashim, 2012, s. 173).

Zeidel (2016, s. 105) hevder også at den sunniarabiske identiteten har blitt formet av «grievance». I denne sammenhengen trekker Zeidel frem blant annet debaathifiseringen og at sunniarabere mistet jobbene sine i regjeringen, militæret og sikkerhetsstyrker, og måten ressurser er ujevnt fordelt på (Zeidel, 2016, s. 105). Det kan virke som den etniske identiteten spiller en sentral rolle i drivkreftene bak det sunniarabiske opprøret og utgjør en av flere årsaker. Eisenstadt & White (2005) nevner at det finnes forskjellige motiver bak opprøret fra sunniaraberne i Irak, hvor noen av deres mest sentrale drivkrefter vil være å fjerne den nydannede regjeringen i landet, i tillegg til å kjempe imot det de kaller for okkupasjon. Ifølge Eisenstadt & White handler opprøret om makt, hvor sunniarabernes opprør omhandlet å få makten tilbake etter Baathregimets fall (Eisenstadt & White, 2005, s. 3-4). Det som blir presentert av Eisenstadt & White, er ikke ulikt forståelsen til Hashim (2006; 2009; 2012) og viser oss at opprøret stammer fra sunniarabernes følelse av å bli presset ut av samfunnet og følelsen av tap av sin posisjon i det irakiske samfunnet. Eisenstadt & White oppsummerer det slik:

Fundamentally the insurgency is about power; who had it, who has it now, and who will have it in the future. For major elements of the Sunni Arab insurgency it is about regaining power – as individuals, as members of the old regime, or as a community (Eisenstadt & White, 2005, s. 4).

3.3.3 Sekterisme og etnisk konflikt

Som en oversiktlig forenkling av det irakiske samfunnet og sentrale aktører, deler Cockburn (2014) og Rayburn (2014) samfunnet inn i tre grupper: Sunniarabere, sjiaarabere og kurdere. Hvis vi går tilbake til Hagan et al. (2015) og beskrivelsen av hvordan en skeptisk holdning spredte seg mellom sunniarabere, var det samtidig en annen faktor som også bidro til opprør: sekterisme og etnisk konflikt. Etniske konflikter i Irak har blant annet blitt omtalt av Kalyvas og Kocher. Kalyvas og Kocher (2007) som blir nevnt i Hagan et al. (2015, s. 137), hevder at den mest voldelige konflikten i Irak er mellom etniske grupper, og de nevner en viktig teori som tar for seg eksterne, samt interne faktorer, når det gjelder de sekteriske splittelsene som fører til etniske konflikter (Hagan et al., 2015, s. 137; Kalyvas & Kocher, 2007). Kalyvas og Kocher hevder følgende:

The exogenous cleavage thesis of ethnic war theory sees civil wars flowing directly from historically entrenched ethnic hostilities. The endogenous cleavage thesis adds crucial contingencies, for example, as we saw in the preceding chapter when the escalation of violence in Baghdad became catastrophically self-fulfilling and self-reinforcing following the American invasion and occupation (Hagan et al., 2015, s. 137).

Denne forståelsen av interne konflikter, forteller oss at vi ikke kan forstå årsakene bak vold og konflikt mellom etniske grupper uten å undersøke andre aktørers påvirkning. Den voldelige konflikten mellom sunni- og sjiaarabere i Irak oppstod ikke spontant, men var et resultat av tidligere etniske konflikter, provokasjoner utenifra (angrep fra sjiamilitser) og mobilisering innenfra (mobilisering av sunniarabiske militsgrupper). I Irak var det et anspent forhold mellom etniske grupper før invasjonen, men eskaleringen av vold skjedde først etter invasjonen. Det overordnede politiske bakteppet var selvsagt hvordan debaathifiseringen

foregikk, maktutøvelsen til den stadig mer sekteriske Nouri al-Maliki regjeringen og USAs ufrivillige rolle som aktør i borgerkrigen. Alt i alt påvirket dette dynamikken mellom sunni- og sjiaarabere (Hagan et al., 2015, s. 137; Kalyvas & Kocher, 2007).

Dodge (2013, nevnt i Hagan et al., 2015, s. 137) beskrev selve forholdet mellom USA og den irakiske statsministeren al-Maliki etter invasjonen, som en såkalt eliteforhandling som ble sett på som eksklusiv, og som dermed forverret situasjonen siden flertallet av sunniaraberne var misfornøyde med invasjonen (Hagan et al., 2015, s. 137). Igjen trekkes «grievances» eller misnøye frem, noe som samsvarer med det som kom frem hos Hashim (2006).

Misnøyeargumentet er en måte å vise hvordan misnøye i befolkningen kan føre til at noen velger å gjøre opprør, selv om misnøye i seg selv er ikke tilstrekkelig til å forklare hvorfor et opprør bryter ut. Her kan misnøyen blant sunniaraberne settes i sammenheng med den betente etniske konflikten mellom sunniarabere og sjiaarabere. Til sammen utgjør altså dramatisk økning i sosio-politisk misnøye hos en tidligere elitegruppe på den ene siden og pre-eksisterende hat mellom etniske grupper på den andre siden, mye av grunnlaget for mobilisering for væpnet opprør i Irak etter 2003.

USAs innblanding for å erstatte den tidligere styresmakten begynte med at de valgte et nytt irakisk styre som ble kalt Iraq Governing Council (IGC). I motsetning til regimet til Saddam Hussein, var det nye irakiske styret dominert av sjia partier. Deres ledere bestod primært av høyt utdannede individer med utdanning fra både England og USA. Et slikt sjiaflertall i styret førte til ekskludering av et stort antall av sunniarabere, og som førte til et økt nivå av mistillit. Dette forårsaket at sunniaraberne rekrutterte seg til lokale sekteriske militser, som senere førte til borgerkrig (Hagan et al., 2015, s. 137-138; Hashim, 2012, s. 178). Ifølge Zeidel (2016, s. 104) oppstod borgerkrigen i 2006. Denne tiden var preget av vold og angrep, noe som resulterte i at al-Maliki og hans sjia-dominerte regjering angrep sammen med koalisjonsstyrkene. De angrep de opprørske sunnigruppene i Irak, mens al-Maliki beskyttet militsene som bestod av sjiaarabere (Hagan et al., 2015, s. 140).

Sunnimilitsene gjorde opprør mot al-Maliki og sjiamilitsene. Siden opprøret svekket sikkerheten i landet, ble det bestemt at USA skulle slå ned opprørerne, og i 2007 lanserte

USA planen «the surge» for å slå ned opprøret. Da de skulle utføre oppdragene sine, forbød al-Maliki dem fra å operere i sjia-områdene, hvor han gjennom dette forsvarte den sjiaarabiske Muqtada al-Sadr og hans militsstyrker «Mahdi-hæren». Dermed ble USA mer fokusert på sunniopprørerne istedenfor sjia militsene. Selv om de amerikanske soldatene skulle forfølge «Mahdi-hæren», var de mer engasjert i angrep mot sunniopprørerne. Dette kan delvis skyldes at sunniopprørerne i økende grad ble dominert av al-Qaidas irakiske avdeling (gikk under navnet «Den islamske staten i Irak» fra 2006), som var en av de viktigste opprørsgruppene i Irak (Hagan et al., 2015, s. 141). Ifølge Hagan et al., førte dette i seg selv til et økt nivå av misnøye ovenfor den amerikanske hæren, og spesielt i sunniområdene (Hagan et al., 2015, s. 141).

Når det gjelder tidsperioden etter 2011, fremhever BBC Arabic (2014) og Isakhan (2016a) at USA hadde trukket sine militære kampstyrker fra Irak i desember 2011. Dette førte ikke til at landet ble mer velfungerende. I 2012 protesterte sunniaraberne mot diskriminering og ulikheter mellom sjia- og sunnibefolkningen, men protestene ble møtt av massiv vold fra politiet og militæret istedenfor bruk av forhandlinger. Dette førte igjen til økt mistillit, og den sekteriske konflikten økte (Hagan et al., 2015, s. 159). Igjennom hele siste del av 2000-tallet førte borgerkrigen til en de facto «etnisk rensning» i deler av Irak i den betydning av at sjia- og sunnibefolkningen flyttet fra hverandre. De okkuperte forskjellige områder, men i praksis førte dette til at sjiabefolkningen var mer trygge, mens sunniaraberne på den andre siden var mindre trygge på grunn av at politiet og militærvæsenet ofte var infiltrert av sjiamilitsgrupper (Hagan et al., 2015, s. 160).

Protestene fortsatte også i 2013, og blant annet demonstrerte sunniaraberne i Hawija. Disse demonstrantene ble møtt med massiv vold. Den voldelige håndteringen av demonstrantene i Hawija fra regjeringens side førte til eskalering av volden, og økt splittelse mellom sunni- og sjia befolkningen (Hagan et al., 2015, s. 161; Zeidel, 2016, s. 102). Mer om denne hendelsen vil bli presentert senere i oppgaven.

3.3.4 Sikkerhetsvakuum

En stat er nødt til å sikre lov og orden i samfunnet, og for Dodge er dette kjernen i det som kalles for statens kapasitet. Dodge (2005b) argumenterer for at ved en okkupasjon må man sikre lov og orden raskt, og Dodge skriver at «establishing law and order within the first six to 12 weeks of any occupation is crucial for the credibility and legitimacy of the occupiers» (Dodge, 2005b, s. 9). Etter invasjonen av USA i Irak, var deres operasjon vellykket, og de klarte å bli kvitt det diktatoriske regimet til Saddam Hussein. Her klarte amerikanerne å vise deres makt i landet, men uten å klare å skape ro og orden (Dodge, 2005b; Adelman, 2016, s. 167). Dette ble ifølge Dodge (2005b) definert som et sikkerhetsvakuum, hvor amerikanerne mistet sin troverdighet og legitimitet på grunn av deres mangel på kontroll og manglende evne til å sikre orden i Irak. I samme tidspunkt ble sikkerhetsgapet misbrukt av kriminelle opprørere som merket svakheten hos amerikanerne, til å bruke vold. Her forklarer Dodge (2005b) at tidligere medlemmer av Baathpartiet, samt deres lojalister dannet grupperinger for å utnytte svakheten og gjennomførte en rekke «hit-and-run» angrep på de amerikanske soldatene. Dette var et av de vanskeligste og hardeste problemene som oppstod i landet (Dodge, 2005b, s. 9-10).

Ifølge Dodge (2005b, s. 10) kan dette sikkerhetsvakuumet skyldes at USA underestimerte den irakiske motstanden. De visste at det ville oppstå motstand, men ikke i like stor grad som de i realiteten, gjorde. Det som amerikanerne ikke visste på forhånd var at Baathpartiet hadde dumpet våpen i deler av landet, samt at mange borgere eide og hadde våpen i sine hjem. Andre faktorer som påvirket til opprørets vold, var for eksempel at en del av de sunniarabiske opprørerne hadde erfaring fra militæret, og brukte denne erfaringen til å trene opp andre opprørere. Dette ble vist gjennom deres profesjonalitet gjennom angrep ved bruk av våpen i mai 2003 (Dodge, 2005b, s. 10-12). Her ser vi et eksempel på viktigheten av de sunniarabiske nettverkene.

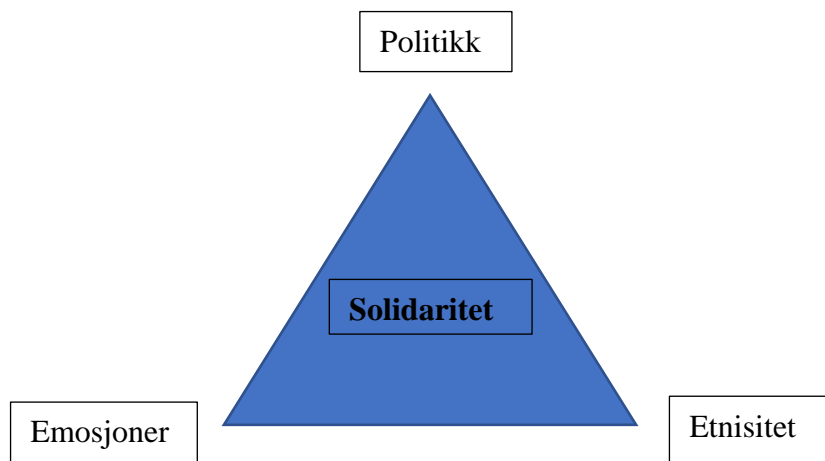
Isakhan (2016a) argumenterer også for at sikkerheten ikke ble opprettholdt etter Baathregimets fall, og hevder at landets tilstand kunne kategoriseres som kaotisk. Isakhan argumenterer for at debaathifisering resulterte i sunniarabisk marginalisering og mange arbeidsløse sunniarabere. Som en forlengelse av Dodge (2005b) sitt argument om at tidligere militærtrente sunniarabere trente opp andre opprørere, hevder Isakhan at debaathifiseringen

førte til at tidligere militærpersonell ikke hadde nok inntekt, noe som ledet til voldelige demonstrasjoner. Disse sunniaraberne var både «well-armed and well-trained» (Isakhan, 2016a, s. 6).

3.4 Sunniarabisk solidaritet

Et sentralt funn som kommer frem i delkapitlene ovenfor, er at det sunniarabiske opprøret er motivert og drevet av sunniarabernes marginaliseringsprosess i «det nye Irak».

Marginaliseringsprosessen blir beskrevet av Zeidel på følgende måte: «The April 2003 American invasion turned the Arab Sunnis, once the hegemonic group in Iraq, into a marginalised group» (Zeidel, 2016, s. 97). Som en slags oppsummering på motivene og drivkreftene, kan man si at det sunniarabiske opprøret er en følge av den sunniarabiske solidariteten. Solidariteten var et resultat av USA og al-Maliki regjeringens behandling av sunniaraberne under og etter invasjonen, og består av tre komponenter: politikk, emosjoner og etnisitet. Den politiske komponenten handler om hvordan Baathpartiet ble skjøvet ut av regjeringen og den irakiske styresmakten. Saddam Husseins Baathparti var i stor grad et sunniarabisk parti, og det var gjennom partiet at sunniaraberne sikret seg en særskilt posisjon i Irak. Når partiet ble marginalisert og utstøtt til fordel for sjiaarabere og kurderne, skapte det en reaksjon hos sunniarabere.

Figur 1. Komponentene i den sunniarabiske solidariteten.

Den emosjonelle komponenten er relatert til sunniarabernes opplevelser under Operation Iraqi Freedom (OIF), og kan deles inn i to deler: sunniarabernes identitet og tilhørighet, og utilstrekkelige levevilkår. Baram (2005) hevder at Baathistene har en sterk nasjonalisme og ser på seg selv som irakiske patrioter. Marginaliseringen av sunniaraberne i politikken og at de ble behandlet som fiender, opplevdes som truende for den sunniarabiske identiteten. I det nye Irak som USA og den nye regjeringen prøvde å forme, fikk ikke sunniarabere den posisjonen de før hadde. Sinne og følelsen av «å bli tråkket på» av USA, sjiaaraberne og kurderne, var medvirkende faktorer til at sunniaraberne iverksatte et opprør. Denne misnøyen handler ikke bare om utilstrekkelige levevilkår for de sunniarabiske borgerne, den motiverte også sunniarabere gjennom en felles følelse av at sunniaraberne undertrykkes.

Solidaritetsfølelsen til sunniaraberne kan også ha blitt styrket av det sekteriske skillet mellom sunni- og sjiaislam. Skillet som blir sett på som et etnisk skille i Irak, har ført til konflikter innad i landet. Fiendtlighet mellom de etniske gruppene kommer til uttrykk både i den politiske komponenten og den emosjonelle komponenten. På en side er konflikten synlig i politikken, samtidig som den på en annen side også er synlig i den etniske tilhørigheten og dens påvirkning på interaksjonen innad i landet. At de etniske gruppene skisserer et sterkt skille mellom dem, er med på å skape negative følelser ovenfor hverandre og dermed også med på å forsterke sunniarabernes følelse av marginalisering og misnøye.

3.5 Radikalisering og samarbeid med IS

3.5.1 Sunniarabere og sjiaarabere: Eskalering av den etniske konflikten

Situasjonen i Irak var preget av etnisk sekterisme før invasjonen, men til tross for dannelsen av en ny regjering viser Hagan et al. (2015) og Rayburn (2014) at det fortsatt var splittelse innad i landet. En bølge av protester oppstod i 2012, i sunniområdene som ligger i nordlige, samt sentrale Irak. Protestene forårsaket en slutt på en relativt fredelig periode, og nye fiendtligheter oppstod mellom sunniopprørere og Nouri al-Maliki regjeringen. De mest alvorlige protestene var i området kalt Fallujah, etter et angrep på Rafi al-Issawis hjem og hans påfølgende arrestasjon. Han var en kjent sunniarabisk finansminister (Hagan et al., 2015, s. 161; Rayburn, 2014, s. 221). Dermed økte protestene og spredte seg til andre sunniområder, slik som for eksempel Ramadi. Etter hvert som protestene ble mer alvorlige, angrep den irakiske hæren demonstrantene i Hawija-området, noe som førte til 110 skadede og minst 50

drepte i april 2013 (Hagan et al., 2015, s. 161; Human Rights Watch, 2014; Rayburn, 2014, s. 237-238; Zeidel, 2016, s. 102). Disse demonstrasjonene ble bekreftet av Alhurra (2013) som forklarte hvordan demonstrantene spredte seg i sunnidominerte områder.

På slutten av det samme året utførte politiet og hæren i Irak, drap på flere hundre demonstranter i Ramadi-området hvor sunniarabere protesterte mot hærens tidligere voldelige handlinger. Protestene i Ramadi fortsatte i over ett år, hvor de største lederne av sunnistammene var innblandet, og dette inkluderte Dulaim-, Mahamda- og Jumailastammene. Protestene satte Nouri al-Maliki i et dårlig lys: Han rettferdiggjorde voldsbruken ved å påstå at terrorister fra al-Qaida var ansvarlige for disse protestene, samt volden. Dette stanset ikke protestene, og lederne fra disse sunnistammene tok ansvaret for protestene og oppfordret al-Maliki til å trekke seg. Dette førte til et alvorlig angrep fra politivesenet og militæret mot demonstrantene. Angrepet førte til en eskalering av vold, samt at den sunniarabiske befolkningen mistet håpet om å få sine rettigheter fra staten. Situasjonen førte til at noen sunniarabere sluttet seg til al-Qaida, mens andre etablerte egne militser, med ingen eller lav tillit og lojalitet til Iraks sjiadominerte regjering (Hagan et al., 2015, s. 161; Rayburn, 2014).

Alani (2014, gjengitt i Hagan et al., 2015, s. 161) beskriver at i samme tidspunkt under konflikten, var det også krig i Syria som førte til kompleksitet i forhold til konflikten i Irak. Grensebåndene mellom det irakiske og det syriske sunnifolket fikk en større betydning etter hvert som at begge var i konflikt med både al-Assad regimet i Syria som også bestod av en sjiadominert regjering på samme måte som i Irak. Dette førte til dannelsen av en allianse mellom folkegrupper på tvers av grensene, hvor deres samarbeid ble dannet i form av al-Qaida med deres nye navn: Islamske stat (IS). Dermed ble deres bånd til terrororganisasjonen al-Qaida større og mer offentlig (Hagan et al., 2015, s. 161-162).

Sunniarabere hadde så tidlig som i 2004 forsøkt å samarbeide med USA i håp om å bekjempe Al-Qaida, men ingen av forsøkene var vellykkede. Biddle, Friedman, og Shapiro (2012, gjengitt i Hagan et al., 2015, s. 164) argumenterte for at alle de forskjellige initiativene som kom fra de amerikanske styrkene for å bekjempe al-Qaida feilet grunnet at de ikke ønsket å gi støtte, samt beskytte sunniaraberne. Dette førte til at det ikke ble noe samarbeid mellom

sunni-grupperingene og de amerikanske soldatene ved bekjempelsen av al-Qaida, før 2006 under det som kalles for «Sunni Awakening» eller «Sahwa militsen». Under «sahwa» ble det blant annet planlagt å utnytte opposisjonen mellom al-Qaida og sunniarabiske stammeleder. Sunniarabiske opprørere som var på lag med al-Qaida var kjent for å bruke ekstrem vold til å provosere konfliktene blant sektene, i tillegg til å tvinge frem lojalitet og samarbeid med sunnibefolkningen. Senere som IS drev al-Qaida ut fra Irak, brukte de lignende ekstrem vold som al-Qaida, og denne gangen mot andre grupperinger bestående av sunniarabere. Denne ekstreme volden ble brukt som en strategi for å få mer støtte fra sunnibefolkningen for å bli med deres styrker for å krige mot regjeringen til al-Maliki (Hagan et al., 2015, s. 164).

Det betyr ikke at alle fra sunnigruppene samarbeidet fullt ut med IS, hvor et eksempel kan være i år 2014. En gruppe bestående av sunniarabisk militærråd ble dannet av de forskjellige stammelederne som tok over Fallujah, og en del av disse var i samarbeid med IS på forskjellige nivåer, og dette for å krige mot deres hovedmotstander som var regjeringen. Dette førte til at IS styrkene ble sterkere, samt at de fikk kontrollen over det geografiske området rundt grensen mellom Irak og Syria, i tillegg til andre små byer, og Mosul som var en av Iraks største byer (Hagan et al., 2015, s. 165).

3.5.2 Marginalisering som medvirkende faktor

IS klarte å ta over Fallujah i januar 2014, med hjelp av sunnimilitser. Dette var en skremmende hendelse for al-Maliki regjeringen siden Fallujah er nær hovedstaden Baghdad, og dette i tillegg til at IS stasjonerte over 400 bevæpnede personer i Fallujah. Dette førte til at regjeringen brukte luftangrep og bombet tilfeldige steder i området uten å lykkes i å få tilbake området. Denne svikten viste til hvor svakt deres militærvesen var, selv om deres sikkerhetsstyrker på papiret bestod av så mange som 650.000 politimenn og 350.000 soldater. Situasjonen ble forverret etter at IS svekket regjeringens autoritet i både vest og nord for Irak i sommeren 2014 (Cockburn, 2015, s. 61-62; Isakhan, 2016c, s. 223).

Dermed kom IS sin erobring av Mosul, Iraks nest største by, som et sjokk, hvor Cockburn siterer følgende fra en talsperson fra IS, ved kallenavnet Abu Mohammed al-Adnani: «Enemies and supporters alike are flabbergasted» (Cockburn, 2015, s. 64). Det kom som en

overraskelse for mange siden det var vanskelig for mange å forestille hvordan en såpass liten militærstyrke kunne overvinne sikkerhetsstyrkene i Mosul som folk forventet at skulle være mange ganger sterkere, i tillegg til at mange divisjoner smuldret opp kjapt etter IS-angrepet som bestod av ikke mer enn 6.000 krigere (Cockburn, 2015, s. 64; Isakhan, 2016c, s. 223). Når det stilles spørsmål ved hvordan IS klarte å spre seg så fort og erobre disse områdene, må vi se på hvilken del av befolkningen som er majoriteten i disse byene, og ut ifra dette vil vi legge merke til at de fleste av dem var sunniarabere. Cockburn hevder derfor følgende: «Key to make this possible was the fact that the Sunni population as a whole, sensing that an end to its oppression was at hand, was prepared to lend at least their tacit support» (Cockburn, 2015, s. 64). I tillegg til dette ga irakiske militære ledere ordre om retrett fra Mosul, noe som gjorde det enklere for IS å okkupere området. Stansfield (2016) hevder at den kurdiske etterretningen på forhånd visste om trusselen, og argumenterer for at den kurdiske etterretningen advarte både al-Maliki regjeringen og vestlige stater angående IS sin utvikling i Mosul, og at ingen av dem tok det i betraktning, eller prøvde å forhindre deres utvikling (Stansfield, 2016, s. 235).

Vi kan gjennom dette se at utryggheten, samt den dårlige behandlingen som sunniaraberne fikk av regjeringen forårsaket at noen heller ønsket å samarbeide med terrorgruppen IS, for å bekjempe al-Maliki regjeringen. En annen grunn til at de irakiske styrkene ikke ønsket å kjempe mot IS var deres mangel på disiplin og moral. Cockburn stilte en pensjonert general fra militæret spørsmål om hvorfor de ikke klarte å bekjempe IS, og hans svar ble sitert som følgende: «Corruption! Corruption! Corruption!» (Cockburn, 2015, s. 64). Deretter ble det forklart at da amerikanerne informerte den irakiske hæren om å utkontraktere forsyninger og mat i år 2005, hadde en bataljonssjef fått et budsjett for å skaffe seg rundt 600 soldater, mens han kun skaffet seg rundt 200 soldater og beholdt resten av pengene for seg selv (Cockburn, 2015, s. 64-65). Isakhan underbygger at korrupsjon var et problem i Irak, som forårsaket at Irak sin økonomi ble svekket (Isakhan, 2016a, s. 14). Camilleri på sin side, hevder at al-Maliki regjeringen var korrupt og et lite velfungerende regime (Camilleri, 2016, s. 216).

Det irakiske militæret ble en inntektskilde hvor mange rekrutterte seg inn kun for inntektens skyld, samt at de profesjonelle sunnioffiserene ble tilsidesatt og ignorert. Derfor konkluderte den intervjuede pensjonisten med at Irak manglet et nasjonalt forsvar, grunnet at alt handlet

om inntekt og korruperte offiserer som blokkerte veiene og mottok bestiktelser (Cockburn, 2015, s. 65). Den kjente aktivisten Ghassan al-Attayah beskriver korrupsjonen som følger:

You can't get a job in the army unless you pay; you can't even get out of prison unless you pay [...] Even if you are free you may be captured by some officer who paid \$10,000 to \$50,000 for his job and needs to get the money back. (Cockburn, 2015, s. 67).

Når vi stiller spørsmålet om hvorfor korrupsjonen har forverret seg i Irak, blir dermed svaret at det begynte å bli verre under FNs økonomiske sanksjoner mot Irak på 1990-tallet, noe som førte til at irakere ble nødt til å ta bestiktelser for å overleve i landet, samt at det forverret seg etter at USA ødela irakiske statsinstitusjoner i 2003 (Cockburn, 2015, s. 68-69; Dodge, 2005b, s. 28; Stansfield, 2016). I tillegg til disse årsakene, har al-Maliki regjeringen som er dominert av sjiapolitikere, forskjellsbehandlet borgerne på den måten at det samfunnet og familien en person kommer fra, skal avgjøre hvem som får jobb, samt deres medvirkning til å marginalisere sunnibefolkningen både økonomisk og politisk. Det har blitt beskrevet at IS utnyttet sunnibefolkningens økende følelse av fremmedgjøring i tillegg til forfølgelsen fra regjeringen som forårsaket at de ikke klarte å finne en annen utvei enn å bruke vold. For noen sunniarabere var medlemskap i IS den beste måten å overleve på, og for noen var medlemskapet den beste løsningen for å vinne kampen mot den irakiske staten gjennom å bekjempe sji-hegemoniet (Cockburn, 2015, s. 68-69).

Det blir tydeliggjort at sjiaregjeringen kan ha unngått en såkalte konfronterende tilnærming til sunniaraberne i Irak før 2011, mens situasjonen endret seg kjapt etter den arabiske våren, samt dens påvirkning i nabolandet Syria. Dette førte til opprør hos dem fra majoriteten av sunniaraberne som fikk støtte fra Tyrkia, og Saudi Arabia mot Bashar Al-Assad regimet. Dette førte til maktendringer i selve regionen. Disse maktendringene skjedde parallelt med sunniarabernes hat ovenfor al-Maliki regjeringen. Sunnibefolkningen var derfor i frykt for at det skulle oppstå en ny hendelse hvor sjiamilitsene skulle angripe, noe som førte til at de flyttet bort fra hovedstaden Baghdad under den såkalte sekteriske borgerkrigen fra 2006 til 2007 (Cockburn, 2015, s. 69-70; Lister, 2015). Det ble dermed nevnt av den amerikanske

ambassaden i høsten 2007 at over halvparten av de som bodde i Bagdad var bestående av en majoritet av sjiabefolkningen, og at sunniaraberne flyktet til områder utenfor byen (Cockburn, 2015, s. 70).

Cockburn beskriver at opprøret i Mosul i 2014, skremte sjiabefolkningen som fryktet at det skulle oppstå en regimeendring i form av en ny sunniregjering, noe som økte spenningene mellom begge sidene og som til slutt førte til en voldelig konflikt blant sektene fra både sunni- og sjiaraberne. Sommeren 2014, meldte mange unge menn fra sjiabefolkningen seg inn i militsene. Dette skjedde etter en uttalelse som kom fra Ayatollah Ali al-Sistani, de irakiske sjiamuslimenes ubestridde åndelige leder, som ba alle de unge om å frivillig melde seg inn i den irakiske hæren for å kjempe mot IS, som nå hadde okkupert Mosul etter hjelp fra sunniaraberne (Cockburn, 2015, s. 70; Lister, 2015; Stansfield, 2016, s. 244).

3.5.3 Sunniarabere: terrorister eller et undertrykket folk?

Det oppstod en større polarisering mellom disse to etniske gruppene på grunn av konflikten mellom Russland og USA, hvor Saudi Arabia og Gulfstatene fikk støtte fra amerikanerne i konflikten med Iran, Hezbollah i Libanon, og Syria, som mottok støtte fra Russland.

Polariseringen kommer også til uttrykk gjennom at den tidligere presidenten i Iran, Hassan Rouhani, som støttet en sjiaeregjering i Irak, lovet å støtte al-Maliki regjeringen med å bekjempe opprøret som kom fra sunnibefolkningen, og dette siteres som følgende: «Iran will apply all its efforts on the international and regional levels to confront terrorism.» (Cockburn, 2015, s. 71).

Hensikten med støtten var å opprettholde en allianse med Irak på grunn av den lange grensen som de har mellom hverandre. Som et svar fra Iran mot IS som hadde tatt kontrollen over mange områder i Irak i år 2014, valgte Iran å blande seg inn. Det hevdes for eksempel at rådgivere tilhørende Den iranske revolusjonsgarden prøvde å danne en ny militær styrke som bestod av en blanding av soldater fra forsvaret, samt fra militsene (Cockburn, 2015, s. 71).

Saudi Arabia fra sin side har støttet sunniaraberne i Irak. I et intervju har al-Maliki beskyldt Saudi Arabia, i tillegg til Qatar for økningen av volden fra sunnibefolkningen i landet, samt at

de er ansvarlige for terrorhendelsene, sikkerhetskrisen, og den sekteriske konflikten i landet (Cockburn, 2015, s. 71-72).

Utover dette, forklarte al-Maliki at beskyldningene mot ham, som gjaldt marginaliseringen av sunnibefolkningen, kom fra sekter med deres egne strategiske agenda med Qatar og Saudi Arabia, og beskriver det på den måten at både Saudi Arabia og Qatar forsyner terrororganisasjonene med våpen og materiell støtte. En slik uttalelse fra al-Maliki kan forstås på forskjellige måter, men Cockburn hevder at en ting er tydelig, og det er at han generaliserer og ikke skiller mellom sunnibefolkningen som kjemper for sine rettigheter, og mot urettferdighet, og at han i stedet kaller alle for terrorister (Cockburn, 2015, s. 72).

Det er en viss sannhet i det som ble forklart fra al-Maliki, og dette blir nevnt av Cockburn som forklarer at deler av støtten som sendes fra Gulfstatene til den syriske opposisjonen har kommet i hendene på jihadistiske grupper i den irakiske regionen. Tyrkia er også innblandet ved å tillate at frivillige jihadister som ønsker å melde seg inn i terrorgruppene, får muligheten til å krysse grensene fra Tyrkia til Syria, hvor de får sjansen til å reise videre til Irak. Dette vil ikke være overraskende ettersom at IS opererer mellom både Syria og Irak. Dette førte til en økning av volden i landet som medførte til en rekke sivile dødsfall (Cockburn, 2015, s. 72; Lister, 2015). Forskeren Jessica D. Lewis beskrev dette på følgende måte:

We've had an average of about five to ten suicide bombers a month ... We've seen over the [past] ninety days the suicide bomber numbers approach about thirty a month, and we still suspect that most of them are coming in from Syria. (Cockburn, 2015, s. 73).

Vi kan gjennom dette si at både USA og vesten feilet med å forstå at dersom de skulle støtte opprørerne i Syria, ville de ikke klare å unngå å påvirke situasjonen i Irak, hvor støtten deres som gikk over til opprørerne i Syria også gikk videre til sunnisektene i Irak (Cockburn, 2015, s. 73).

Cockburn (2015) skisserer et bilde av at marginalisering av sunniaraberne, hadde en innvirkning på tilslutningen til IS. En analytiker som støtter argumentet til Cockburn er Hassan (2014), som forklarer at marginaliseringen av sunniarabere i Irak, har gjennom tiden forsterket radikaliseringsen, samt ekstremistiske strømninger. Hashim (2009) har også en tilnærming til radikalisering der marginalisering er drivkraft, men Hashim trekker også inn den etniske konflikten inn i forklaringen. Han argumenterer for at tapet av sikkerhetstjenester og militærets posisjoner hos sunniarabere, medvirket til at de ble radikalisererte og at de tok del i opprøret. Sunniaraberne mistet sin posisjon til sjiabefolkningen, og marginalisering av sunniaraberne kan derfor sees i sammenheng med den etniske konflikten (Hashim, 2009, s. 16).

3.6 Kritikk av USA

Ifølge Ricks (2006, s. 177, nevnt i Hagan et al., 2015, s. 45) visste Bushadministrasjonen at invasjonen av Irak skulle gi USA et stort ansvar ovenfor den irakiske befolkningen, men at det de ikke visste var at ansvaret skulle vare i en lengre periode enn forventet. Dette tyder på at USA visste om at de hadde et stort ansvar for å beskytte borgerne, samt å hjelpe til med å danne en fungerende stat før de skulle forlate stedet. Dermed vil spørsmålet være om de visste om de etniske problemene, ødeleggelsene i landet, samt at borgerne var avhengige av deres hjelp, og om USA valgte å ignorere dette. Spørsmålet vil være om USA visste om konsekvensene av å overlate landets ansvar til borgere uten å selv ta eget ansvar for lov og orden, og å forhindre terrorangrep og at terrorgrupper skal kunne dannes fritt i et ødelagt og maktesløst land.

Dette med invasjonen og den amerikanskledede statsbygningen, er også et tema hos Herring & Rangwala (2006). Herring & Rangwala (2006) kritiserer USA for måten de har håndtert invasjonen på. Kritikken går ut på at USA valgte en tilnærming til befolkningen som handler om tvang snarere enn å møte befolkningens behov og prøve å forstå hva borgerne ønsker. Istedenfor å sette seg inn i hvorfor sunniaraberne reagerte, ble de behandlet som en gruppe som «må bekjempes» fordi de ikke ønsket å underordne seg USA (Herring & Rangwala, 2006). Dette kommer frem i følgende sitat:

Counter-insurgency theorists have criticised the US for alienating the population by acting as if it was involved in a scaled-down and slightly modified conventional war. They argue that the primary emphasis should be on achieving victory politically by securing legitimacy among the population – winning the hearts and minds, as the standard phrase goes – rather than trying to defeat the insurgents through the use of coercion (Herring & Rangwala, 2006, s. 162).

Selv om USA har blitt kritisert for deres invasjon, uten å fokusere på hva slags konsekvenser den ville medføre, så kan vi se at de gjennomgikk en operasjon kalt «the surge» i 2007, hvor USA ønsket å forsone samfunnet i Irak ved å skape enighet blant sunniarabere, sjiaarabere, og regjeringen, med hensikt om å skape et samarbeid som kunne bekjempe Al-Qaida. USAs hovedfokus var å utvikle en inkluderende regjering som skulle være til stedet for alle irakere uavhengig av deres tilhørighet, og dette istedenfor en regjering som kun var for sjiabefolkningen (Kilcullen, 2009, s. 133-134). Kilcullen (2009, s. 134) nevner at det ble utviklet en militær strategi som gjaldt utvikling, sikkerhet og styresett for å kunne implementere den inkluderende innflytelsesstrategien. I tillegg til dette, prøvde amerikanerne å se på andre nøkkelkonsepter slik som reformer i mediene, sekter, samt samfunnsengasjementet blant borgere, og dette for å sørge for sikkerhet i landet (Kilcullen, 2009, s. 134).

I likhet med Kilcullens (2009) forklaring om amerikanernes endrende strategi, argumenterer også Cottam et al. (2016) for at sunnisekter slik som Bezia-familien som tilhørte «Albu Risha stammen», og Sheikh Sattar-familien, støttet og var samarbeidsvillige med amerikanerne. I denne konteksten beskriver Cottam et al. (2016, s. 89) at det var mangel på menn innenfor politivesenet, og for å styrke sikkerheten, trengte de flere frivillige, og siden stammesjeikene i landet hadde stor innflytelse i sine områder, måtte amerikanerne skape dialog og samarbeid med dem for å styrke sikkerheten i for eksempel Ramadi. Amerikanernes engasjement og samarbeid med stammene styrket forholdet, og forsterket besluttsomheten til stammene om ikke å slutte seg til Al-Qaida (Cottam et al., 2016, s. 89). Engasjementet var en del av «sahwa-initiativet» og «sahwa-bevegelsen». Amerikanernes initiativ til å engasjere seg, samt å bygge en politistyrke i lokalsamfunnene, bygde tillit mellom dem og sunnistammene, og som førte

til at sunnisjeikene så på dem som allierte (Cottam et al., 2016). En sjeik kalt Tariq forklarte samarbeidet på følgende måte:

This is what we did, first we established the trust [with the Americans] that's why we had many events, meetings, economic conferences. This helped the people that you are trying to help them you want to help them in the economic issues as well. . . . Not that difficult [to establish trust in the Americans] but it was hard at the beginning (Cottam et al., 2016, s. 90).

Her ser vi at USA tok initiativ og prøvde å løse noen av problemene som oppstod etter invasjonen av Irak. På den ene siden kritiseres USA for sin håndtering av invasjonssituasjonen og statsbyggingen, men på en annen siden forsøkte de å endre sin strategi for å imøtekomme befolkningen. Spørsmålet som allikevel gjenstår, er hvorvidt det ble gjort for mange store og alvorlige feil, og om deres engasjement for å fikse på problemene, kom for sent.

4 Drøfting

4.1 Innledning

I drøftingsdelen skal dataen jeg innhentet gjennom litteraturstudie gi meg svaret på problemstillingen, og dette ved å koble sammen dataene opp mot den teoretiske tilnærmingen.

4.2 Politisk eksklusjon

Funnene viser at det sunniarabiske opprøret ikke har én enkelt årsak, men heller at opprøret var et resultat av en kompleks prosess som stammer fra misnøye blant sunniaraberne på grunn av politisk marginalisering og etnisk konflikt. Disse årsakene er ikke separate, men faktorer og mekanismer som til sammen førte til at sunnibefolkningen gjorde opprør. Vi kan se at etter invasjonen av Irak ble medlemmer av Baathpartiet politisk ekskludert gjennom debaathifisering (Cottam et al., 2016; Isakhan, 2016b). Baathpartiet var et parti som ble styrt av Saddam Hussein og hans tilhengere som bestod av en majoritet av sunnibefolkningen i landet. Dette førte til at sjiafolket ikke fikk de samme godene som sunnibefolkningen, i tillegg til at sunnifolket dominerte i ledelsene i landet, slik som i departementene, i tillegg til militæret. Derfor ønsket al-Maliki regjeringen å endre på situasjonen etter Baathpartiets fall, ved å ansette flere av sjiabefolkningen inn i disse arbeidsfeltene, samt å innføre tiltak i samarbeid med den amerikanske styrken om å debaathifisere landet (Hagan et al., 2015; Zeidel, 2016).

Gjennom et slikt tiltak vil de kunne fjerne mange sunniarabere som var ansatt i statlige departementer og i militæret. Denne debaathifiseringen førte til ekskludering og marginalisering. Mange sunniarabere mistet jobben og ble arbeidsledige grunnet den nye regjeringen. Ekskluderingen førte til at sunnifolket ble skeptiske til om al-Maliki regjeringen skulle fungere, samt om den skulle være rettferdig (Chehab, 2006; Kalyvas & Kocher, 2007). Hagan et al. (2015) argumenterer for at deres misnøye førte til at sunniaraberne dannet opprørsgrupper og oppholdt seg i egne områder utenfor hovedstaden.

Debaathifiseringen er et eksempel på politisk undertrykkelse og eksklusjon, noe som kan være en indikasjon på misnøye ifølge «grievance»-teorien (Lockyer, 2018). Regjeringens avgjørelser, samt deres tiltak for å bekjempe Baathpartiets etterfølgere skapte dyp misnøye og hat blant sunniarabere, i tillegg til at de allerede så på invasjonen av USA som en ulovlig okkupasjon. På grunn av dette så de på både de amerikanske styrkene og regjeringen som fiender. Mens USA hjalp befolkningen, og spesielt majoriteten av sjiabefolkningen til å ta over makten, kan vi se at USA ikke klarte å hindre al-Maliki regjeringen fra å misbruke debaathifiseringen til å fjerne sunnifolket, og skape ekskludering. Sunniaraberne opplevde den politiske ekskluderingen og marginaliseringen som et «angrep» på den sunniarabiske solidariteten, noe som førte til at de gikk til opprør. Dette kan være et eksempel på relativ deprivasjon (Cottam et al., 2016; Hagan et al., 2015; Isakhan, 2016b; Lia & Skjølberg, 2004; Zeidel, 2016).

4.3 Etnopolitisk konflikt?

I denne beskrivelsen blir særlig to forklaringer synlig. For det første kan opprørets opphav forklares gjennom en etnisk konflikt-tilnærming. Denne tilnærmingen tar for seg skillet mellom sunni- og sjiaarabere, som har vært synlig helt siden Saddam Hussein tok over makten i Irak. En tendens som har blitt synlig gjennom denne oppgaven, er dynamikken mellom de to etniske gruppene. Da Saddam Hussein hadde makten, sto sunniaraberne i en styrket samfunnsmessig posisjon, mens sjiaaraberne ble marginalisert politisk. Da sjiaaraberne dominerte regjeringen etter invasjonen, ble rollene byttet og sunniaraberne ble marginalisert. Denne kampen om makten, uttrykker den andre forklaringen som tilhører en politisk tilnærming (Eisenstadt & White, 2005). Sunniopprøret har også vokst frem av hvordan sunniarabere har mistet sin politiske makt og hvordan deres identitet har blitt truet som følge av regime- og samfunnsendringer (Baram, 2005; Hashim, 2006). Figuren som ble fremvist i kapittel 3, viser at tre hovedtilnærminger er akkurat disse faktorene: politikk, etnisitet og sunniarabernes følelser og opplevelser.

Fra et sosialt splittelsesperspektiv, kan man argumentere for at den etniske konflikten mellom sunni- og sjiaarabere var en medvirkende faktor til opprør. Funnene indikerer at det siden Saddam Husseins styre, har vært uenigheter og konflikter mellom sunni- og sjiaaraberne. Denne etniske skillelinjen var medvirkende til ønske om opprør fra sunniarabernes side når

sjiaaraberne begynte å styrke sin politiske posisjon i landet etter invasjonen. Men, på en annen side, er det ikke nødvendigvis slik at etnisk hat er ene og alene årsaken til opprøret. Den etniske konflikten kan heller argumenteres for å være en indirekte årsak fordi opprøret først og fremst er en demonstrasjon mot sjiaarabernes politiske makt. I tråd med perspektivet om sosial splittelse, blir den etniske konflikten medvirkende fordi den påvirker den etnopolitiske konflikten mellom sunni- og sjiaarabere (Krause & Suzuki, 2005; Rayburn, 2014).

4.4 Irak: «A failed state»?

Etter å ha sett på hvordan opprøret begynte i Irak etter invasjonen av USA, vil vi legge merke til at det var flere årsaker bak opprøret blant sunniaraberne under al-Maliki regjeringen. Vi kan derfor ikke konkludere med at det er en enkeltårsak til at hendelsen eskalerte blant sunnibefolkningen (Hagan et al., 2015; Rayburn, 2014). Det som kan være viktig å legge merke til, er at dersom vi studerer statens kontroll og styrke vil dette i seg selv beskrive om staten har makt til å styre og sørge for borgernes sikkerhet. Gjennom Eizenstat et al. (2005) ble det tydeliggjort at man kan undersøke statens styrke i landet, hvor de definerer statene ut ifra svak, feilende og havarert stat. De nevner derfor at funksjonene bak disse definisjonene beskriver hvorvidt en stat kan tilby sikkerhet og rettigheter til borgerne, samt å lukke kapasitetsgapet. Poenget til Eizenstat et al. (2005) er at det ikke bare er fattige land som er feilet eller svake, men at også ressurssterke land kan være svake dersom de tre funksjonene ikke oppfylles. Kategoriseringen er basert på en vurdering av statens funksjonsnivå snarere enn kun landets økonomiske tilstand.

Å bruke denne modellen for å undersøke årsakene bak det sunniarabiske opprøret i Irak, gir en interessant tilnærming. Tidligere i oppgaven har det vært fokus på etnisk konflikt og hvordan sunniarabere opplevde sjiafavoriseringen, men modellen til Eizenstat et al. (2005) retter fokuset mot statens funksjoner. Fordelen med å bruke en slik tilnærming er at det kan være med på å belyse de statlige institusjonene og deres innvirkning på sunniaraberne både under og etter invasjonen. Det er lett å sette søkelyset på al-Maliki og hans handlinger, men man må ikke glemme at staten handler om mer enn kun lederen. Modellen fremhever at staten er et komplekst system som skal inneha en rekke funksjoner, og ved å se på funksjonene vil man blant annet få frem flere sider av statens behandling av befolkningen, enn kun al-Malikis oppfatning av sunniaraberne (Camilleri, 2016; Cockburn, 2015).

For det første, var sikkerheten i landet svekket etter invasjonen. Når vi undersøker sikkerheten i Irak, blir det tydelig at etter Saddam Hussein og Baathpartiets fall, fryktet mange sunniarabere at de skulle miste karriere og status, noe som svekket deres tillit til den nydannede regjeringen, og dette i tillegg til frykten for at den sjiaarabiske majoriteten skulle kontrollere landet, og dermed hevne seg på Baathpartiets behandling av sjiabefolkningen. Det at al-Maliki regjeringen ikke tok denne situasjonen i betraktning, og ikke prøvde å forhindre eskalering av konflikten, viser til at staten ikke hadde rettet fokuset mot borgernes sikkerhet i sin helhet, og dette er et brudd på den første funksjonen som består av «sikkerhet» hos Eizenstat et al. (2005). Dodge (2005b) og Isakhan (2016a) argumenterte for at det etter invasjonen, oppstod et sikkerhetsvakuum som opprørerne utnyttet for å utøve vold og demonstrere.

For det andre, må vi se på statens legitimitet. Siden Irak bestod av mange forskjellige etnisiteter, herunder sunniaraber, sjiaaraber og kurdere, ser vi at det er uenigheter blant borgerne om hvem som skal få makten til å styre landet (Rayburn, 2014). Sunniarabere hadde ikke tillit, og ønsket ikke å ha en sjiaarabisk majoritet som skal styre landet. Siden det var uenighet om hvordan makten skulle fordeles, kan vi argumentere for at legitimiteten ble svekket blant borgerne. Når man snakker om legitimitet i denne konteksten, handler det om hvorvidt borgerne anså statens makt som legitim. Som det ble fremhevet tidligere, var sjiaarabere mer positive og imøtekommende ovenfor USA under invasjonen, mens sunniarabere på den andre siden, var mer skeptiske (Dodge, 2005b; Hagan et al., 2015). Ifølge Dodge (2005b) var det slik at for enkelte sunniarabere var ikke USAs invasjon legitim, og dermed kan det skapes et utgangspunkt for opprør.

Når det gjelder al-Maliki regjeringen, var det en lignende tendens. I og med at regjeringen var sjiaadominert, er det rimelig å anta at det var enklere å kategoriseres som «legitim» i sjiaarabernes øyne enn hos sunniaraberne. Al-Maliki sin makt er i prinsippet legitim fordi han fikk den gjennom valg, men det kan bety lite hvis det ikke foreligger en oppfatning om legitimitet hos befolkningen. Dette i seg selv viser at når borgere er uenige i hvordan makten skal forvaltes, og hvem som skal være den styrende makten, vil dette ikke bare påvirke legitimiteten, men også sikkerheten i landet (Eizenstat et al., 2005).

Den tredje funksjonen som Eizenstat et al. (2005) nevnte var kapasitet, som beskriver de grunnleggende tjenester som staten tilbyr til borgerne i landet. Dette kan for eksempel være tjenester som utdanning og helsevesen. Ut ifra innhentet data ser vi at befolkningen i landet manglet de grunnleggende ressurser som er nødvendige for å kunne overleve, og dette gjaldt drikkevann, strøm og utdanning. I tillegg til dette ble det forklart at sunniaraberne følte at de ble ekskludert fra samfunnet. Dette svekker både tilliten, i tillegg til å øke kapasitetsgapet.

Basert på mine funn kan man si at Irak viste en manglende evne til å oppfylle statsfunksjonene i landet, og særlig ovenfor sunniaraberne. Funnene gir ikke et tilstrekkelig grunnlag for å kunne konkludere om Irak er en havarert stat eller ikke, men funnene indikerer at staten ikke oppfylte funksjonene for å være en velfungerende stat (Eizenstat et al., 2005). Ifølge de sunniarabiske opprørerne klarte ikke staten å ivareta deres sikkerhet eller tilby grunnleggende tjenester (Hagan et al., 2015; Isakhan, 2016a). De opplevde at staten ikke imøtekom deres behov, og heller ikke tok seg tid til å lytte når de uttrykte sin frustrasjon og misnøye. For de sunniarabiske opprørerne var ikke USAs makt eller al-Malikis makt legitim, og dermed skapes det en grobunn for å kunne gjøre opprør. På den ene siden kan vi se at misnøyen er som følge av at opprørerne verken oppfattet at statsmakten var legitim, eller at staten ville ivareta deres behov. Dette var en alvorlig mangel fra statens side, men på en annen side kan man også argumentere for at dette ikke rettferdiggjorde bruken av vold.

4.5 USAs rolle

Opprøret startet som en opposisjon mot den amerikanske invasjonen. Under invasjonen har USA blitt kritisert for å ikke ivareta sunniaraberne, og heller ikke befolkningen generelt. Tvang ble brukt for at sunniarabiske opprørere skulle underordne seg deres makt, istedenfor å finne måter å skape forståelse mellom partene (Herring & Rangwala, 2006, s. 162). USA var med på å forme den nye regjeringen til al-Maliki, og man kan derfor argumentere for at de ikke hadde gjort nok for å skape en regjering som inkluderte hele befolkningen, og som hele befolkningen var fornøyd med. Da befolkningen manglet strøm, vann og andre viktige forsyninger under al-Maliki, ble det kritisert av USA, men på en annen side gikk de ikke inn for å fikse opp i situasjonen (Hagan et al., 2015).

Det kan virke som at opprøret var sunniarabernes måte for å få utløp for sine frustrasjoner, og sin måte for å bli hørt. Sunnifolket viste sin fulle misnøye ved å demonstrere mot al-Maliki regjeringen uten å være vellykket, hvor sunnifolket ønsket at al-Maliki skulle gå av regjeringen grunnet forskjellsbehandlingen (Hashim, 2006). Dette sunniarabiske opprøret, samt deres ønske om å fjerne presidenten fra makten, skapte frykt hos sjiafolket som var bekymret for at sunnifolket skulle ta over regjeringen på nytt og danne et nytt diktatorisk styre, noe som forårsaket at sunniopprørerne ble møtt med vold av både politivesenet og militæret (Hagan et al., 2015).

Det at sunnifolket prøvde å demonstrere på en rettferdig måte, samt å bruke deres ytringsfrihet var fullt lovlig, mens avgjørelsen og handlingen som ble gjennomført av regjeringen var ulovlig. USA gjorde ikke nok for å sette en stopper for den etniske konflikten eller hindret al-Maliki regjeringen fra å bruke vold mot sine egne borgere. Dette førte til at sunnifolket følte at de ble ignorert, og skapte enda mer skeptisisme mot regjeringen, noe som forårsaket at de ble mer sårbare, og var i frykt fra både staten som brukte vold, og som ignorerte dem (Hagan et al., 2015). Eskaleringen av den etniske konflikten og kontinuerlig marginalisering og ekskludering, var blant annet medvirkende faktorer til at opprøret fortsatte. USAs rolle er et av spørsmålene denne oppgaven søker svar på, og basert på funnene kan man argumentere for at USAs invasjon spilte en avgjørende rolle i fremveksten av opprøret. Opprøret startet som en motreaksjon mot invasjonen, men fortsatte etter hvert som USA medvirket i dannelsen av al-Maliki regjeringen, som marginaliserte og diskriminerte sunniaraberne (Cottam et al., 2016; Hagan et al., 2015; Kalyvas & Kocher, 2007). Til tross for at USA forsøkte å skape samarbeid mellom dem og de etniske gruppene, var det allikevel ikke nok for å sette en stopper for opprøret (Cottam et al., 2016; Kilcullen, 2009).

4.6 Mobilisering gjennom nettverk

Et siste perspektiv på opprør, er mobilisering. Opprørsmobilisering kan skje gjennom sosiale nettverk, og i analysen kom det frem at sunniarabiske nettverk ble utnyttet.

Debaathifiseringen førte til at tidligere ansatte i sikkerhetsstyrker og militæret ble arbeidsledige, og erfaringen de hadde ble anvendt i treningen av opprørere. Tidligere ansatte hadde også våpen som ga opprørerne tilgang til våpenbruk. Fra et slikt perspektiv, er det også

rimelig å anta at den sunniarabiske identiteten og solidariteten kan ha spilt en avgjørende rolle, fordi det kan skape tilhørighet og styrke nettverk (Dodge, 2005b; Leenders, 2013).

Men, de ovennevnte nettverkene var ikke de eneste som muliggjorde opprør, siden terrororganisasjoner også har vært medvirkende aktører. Diskrimineringen og ignoreringen av sunniaraberne gjorde dem mer sårbare, og i frykt for å bli angrepet. Al-Qaida benyttet seg av deres sårbarhet til å danne relasjoner, samt å samarbeide på den måten at de skulle kjempe mot både den sjiadominerte regjeringen, og de amerikanske styrkene. Siden de fleste av sunnifolket ikke hadde noe annet valg enn å ty til vold, ble dette samarbeidet mellom dem og al-Qaida, som senere ble kalt den islamske stat dannet. Det som forverret situasjonen, var den arabiske våren som hadde spredt seg til Syria, og som hadde forårsaket opprør blant den syriske befolkningen, hvor opprørerne var imot al-Assad regimet og som kjempet for å fjerne ham fra makten (Cockburn, 2015; Lister, 2015).

Disse opprørerne holdt seg i områder til grensen mot Irak, noe som ga IS muligheten til å danne relasjoner med både syriske og irakiske opprørere. Siden opprørerne i Syria også bestod hovedsakelig av en sunnibefolkning som kjempet mot al-Assad regimet, var det mye de hadde til felles, og som gjorde at det ble skapt sterkere bånd og relasjoner mellom sunniarabere i Irak, og sunniarabere i Syria. Dette gjorde IS sterkere ved å rekruttere flere av deres befolkning til å kjempe ved deres side mot begge regjeringene. På grunn av al-Malikis ekskludering av sunniarabere og at USA ikke maktet å forhindre en slik marginalisering, gjorde at sunnibefolkningens eneste utvei var å ty til vold. Sunniaraberne ble behandlet som en fiende som må holdes under kontroll, og man kan argumentere for at dette var en medvirkende faktor til radikalisering fordi det at de var en utstøtt gruppe, gjorde et samarbeid med IS til et «fristende» tilbud (Cockburn, 2015; Lister, 2015).

4.7 Kombinasjon av teoretiske tilnærminger

Vi kan gjennom forskningen se at det ikke bare er én årsak til opprøret i Irak, blant sunniaraberne. Opprøret bestod av flere årsaker som kobles opp mot forskjellige teoretiske tilnærminger. For eksempel retter «grievance»-teorien og deprivasjonsteorien seg mot årsaksforklaringer på individnivå. Teoriene er opptatt av å belyse hva som skjer inne i

mennesket, og hvordan menneskene opplever situasjonen. Mens på den andre siden, retter «weak state»-teorien, sosial splittelsesteorien og sosiale nettverksteorien seg mot det politiske og det samfunnsmessige nivået. Gjennom disse teoretiske tilnærmingene kan man se at på den ene siden finnes det et skille mellom statlige og politiske årsaker til opprøret, mens det på den andre siden finnes individuelle årsaksforklaringer. At det foreligger ulike årsaksforklaringer, kan bety at man kan se et opprør fra flere perspektiver. Man kan argumentere for at det kun er en tilnærming som sitter på fasiten, men masteroppgavens analyse indikerer at det vil være mer rimelig å bruke en kombinasjon av alle teoriene.

Det sunniarabiske opprøret er et komplekst opprør, og det å kun belyse gjennom forklaringer på individnivå vil ikke forme et helhetlig bilde av situasjonen. På samme måte vil heller ikke statens funksjoner eller etniske faktorer belyse hele konflikten. Man kan derfor hevde at man ikke bør ta utgangspunkt i kun én teori og utelukke andre, fordi det vil hindre oss fra å belyse hva som gjorde at sunniarabiske opprørere igangsatte opprøret i 2003. Opprøret handler om mer enn følelsen av urettferdighet, fordi statens funksjonalitet også spiller en viktig rolle. Ifølge Eizenstat et al. (2005) vil det være mindre sannsynlighet for opprør i sterke stater. For den irakiske konteksten, vil det bety at de sunniarabiske opprørerne mest sannsynlig ikke ville ha hatt muligheten til å mobilisere opprøret om det ikke var for at staten var svak. Hvis man vil forstå hvorfor et opprør oppstår, bør derfor individets handlinger sees i sammenheng med sin samfunnsmessige kontekst, heller enn å adskille dem.

5 Avslutning

5.1 Oppsummering

Gjennom forskningen har det blitt påvist at opprøret blant sunniaraberne, ikke består av en årsaksforklaring, men at det består av en kombinasjon av flere årsaksforklaringer. Ved å analysere situasjonen fra både sunniarabernes, og fra al-Maliki regjeringen sitt perspektiv, vil analysen være klarere, og vi vil kunne klare å se årsakene fra forskjellige vinkler. Opprøret relateres til både statlige og politiske årsaksforklaringer, i tillegg til individuelle årsaksforklaringer fra sunniarabernes side. Dermed kan vi si at når en svak stat ikke klarer å dekke behovene til borgerne, som i dette tilfellet er sunniaraberne, vil dette øke deres misnøye og skeptisisme til staten, noe som reflekteres opp mot individuelle årsaksforklaringer. Det kan derfor sies at denne forskningen har klart å tydeliggjøre, og fremme en bedre forståelse av konflikten, og dette ved å reflektere over og belyse konflikten fra forskjellige vinkler. Vi kan derfor konkludere med at årsakene til opprøret består av en kombinasjon av flere teoretiske tilnærminger, slik som «grievance»-teori, deprivasjon, sosial splittelse, «weak state»-teorien og nettverksteori. Gjennom disse tilnærmingene vil man klare å se hvordan en kombinasjon av flere årsaker kan danne et opprør i en stat.

5.2 Metodisk refleksjon

Bruken av litteraturstudie har gitt meg muligheten til å fordype meg i årsakene bak opprøret, og det har gitt meg en innsikt i sunniarabernes situasjon jeg ikke hadde fra før. Den etniske konflikten mellom sunni- og sjiaarabere i Irak er et velkjent fenomen, men behandling av sunniaraberne under invasjonen og tiden etter, er ikke like kjent. Å få muligheten til å studere samfunnsmekanismer og faktorer som kan føre til opprør, har vært spennende, og har gitt nye kunnskaper om politikk og samfunn i Midtøsten. Litteraturstudie har vært en hensiktsmessig metode for dybdestudier av politiske og samfunnsmessige faktorer, slik jeg har gjort i denne oppgaven, og jeg anser derfor metodevalget for passende for min problemstilling. Gjennom metoden har jeg studert ulik litteratur og ulike perspektiver på opprøret. Det fantes fellestrekk mellom enkelte litteraturbidrag, men jeg erfarte også at ulike forfattere vektla ulike forklaringer. En kombinasjon av ulike perspektiver kan gi en oversiktlig og sammensatt forestilling om hva som bidro til at sunniaraberne iverksatte opprør.

5.3 Videre forskning

Gjennom forskningen ble det lagt merke til at det er mangel på forskning som viser tydelige trekk på påvirkninger fra eksterne faktorer som kan ha styrket opprørerne i Irak, på den måten at de klarte å utøve vold. Det har blitt nevnt at opprøret ble påvirket av eksterne aktører, og spesielt konflikten mellom Saudi Arabia og Iran, som konkurrerer om å få størst innflytelse i Irak. Derfor kan vi si at videre forskning som er relatert til dette feltet er viktig for å kunne tydeliggjøre rollen til eksterne aktører i en opprørskrig generelt, og for å forstå opprøret i Irak spesielt.

Litteraturliste

Adelman, H. (2016). Ethnic Cleansing in Iraq: Internal and External Displacement. I B. Isakhan (Red.), *The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'* (s. 167-180). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Alaaldin, R. (2016). Shia Ascendency in Iraq and the Sectarian Polarisation of the Middle East. I B. Isakhan (Red.), *The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'* (s. 181-194). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Baram, A. (2005). *Who Are the Insurgents? Sunni Arab Rebels in Iraq*. (United States Institute of Peace Special Report). Hentet fra:
<https://www.usip.org/publications/2005/05/who-are-insurgents-sunni-arab-rebels-iraq>

Camilleri, J. A. (2016). Iraq, the Illusion of Security and the Limits to Power. I B. Isakhan (Red.), *The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'* (s. 208-222). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Chehab, Z. (2006). *Iraq A Blaze: Inside the Insurgency*. London: I.B.Tauris.

Cockburn, P. (2014). *The Jihadis Return: ISIS and the New Sunni Uprising*. New York: OR Books.

Cockburn, P. (2015). *The Rise of Islamic State: ISIS and the New Sunni Revolution*. London: Verso.

Collier, P. & Hoeffler, A. (2004). Greed and grievance in civil war. *Oxford Economic Papers*, 56, 563-595. DOI: 10.1093/oep/gpf064

Cottam, M. L., Huseby, J. W. & Baltodano, B. (2016). *Confronting al Qaeda: The Sunni Awakening and American Strategy in al Anbar*. London: Rowman & Littlefield.

Dodge, T. (2005a). Iraqi Transitions: from regime change to state collapse. *Third World Quarterly*, 26(4-5), 705-721. DOI: 10.1080/01436590500127982

Dodge, T. (2005b). *Iraq's Future: The aftermath of regime change*. London: The International Institute for Strategic Studies.

Eisenstadt, M. & White, J. (2005). *Assessing Iraq's Sunni Arab Insurgency*. Washington: the Washington Institute for Near East Policy.

Eizenstat, S. E., Porter, J. E. & Weinstein, J. M. (2005). Rebuilding Weak States. *Foreign Affairs*, 84(1), 134-146. DOI: 10.2307/20034213

Hagan, J., Kaiser, J. & Hanson, A. (2015). *Iraq and the Crimes of Aggressive War: The Legal Cynicism of Criminal Militarism*. New York: Cambridge University Press.

Hagan, J., Kaiser, J. & Hanson, A. (2016). The Theory of Legal Cynicism and Sunni Insurgent Violence in Post-Invasion Iraq. *American Sociological Review*, 81(2), 316-346. DOI: 10.1177/0003122416632212

Hart, C. (1998). *Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research Imagination*. London: Sage Publications.

Hashim, A. (2006). *Insurgency and Counter-Insurgency in Iraq*. London: Hurst & Company.

Hashim, A. S. (2009). *Iraq's Sunni Insurgency*. London: Routledge.

Hashim, A. (2012). Insurgency in Iraq 2003-10. I P. B. Rich & I. Duyvesteyn (Red.), *The Routledge Handbook of Insurgency and Counterinsurgency* (s. 172-181). London: Routledge.

Herring, E. & Rangwala, G. (2006). *Iraq in Fragments: The Occupation and its Legacy*. London: Hurst & Company.

Isakhan, B. (2016a). Introduction: The Iraq Legacies – Intervention, Occupation, Withdrawal and Beyond. I B. Isakhan (Red.), *The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'* (s. 1-18). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Isakhan, B. (2016b). The De-Baathification of post-2003 Iraq: Purging the Past for political Power. I B. Isakhan (Red.), *The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'* (s. 21-35). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Isakhan, B. (2016c). Conclusion: The Iraq Legacies and the Roots of the 'Islamic State'. I B. Isakhan (Red.), *The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'* (s. 223-235). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Jacobsen, D. I. (2010). *Forståelse, beskrivelse og forklaring: Innføring i metode for helse- og sosialfagene* (2.utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Kalyvas, S. & Kocher, M. A. (2007). Ethnic Cleavages and Irregular War: Iraq and Vietnam. *Politics & Society*, 35(2), 183-223. DOI: 10.1177/0032329207302403

Kilcullen, D. (2009). *The Accidental Guerrilla: Fighting Small Wars in the Midst of a Big One*. London: Hurst & Company.

Krause, V. & Suzuki, S. (2005). Causes of Civil War in Asia and Sub-Saharan Africa: A Comparison. *Social Science Quarterly*, 86(1), 160-177. DOI: 10.1111/j.0038-4941.2005.00296.x

Leenders, R. (2013). Social Movement Theory and the Onset of the Popular Uprising in Syria. *Arab Studies Quarterly*, 35(3), 273-289. Hentet fra:

<https://www.jstor.org/stable/10.13169/arabstudquar.35.3.0273>

Leraand, D. (2016). Operation Iraqi Freedom. I *Store Norske Leksikon*. Hentet fra:

https://snl.no/Operation_Iraqi_Freedom

Lia, B. & Skjøberg, K. (2004). *Causes of Terrorism: An Expanded and Updated Review of the Literature* (FFI/Rapport-2004/04307). Hentet fra:

<http://rapporter.ffi.no/rapporter/2004/04307.pdf>

Lister, C. (2015). *The Islamic State: A Brief Introduction*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.

Lockyer, A. (2018). Civil war and insurgency in Asia. *Journal of Policing, Intelligence and Counter Terrorism*, 13(2), 142-154. DOI: 10.1080/18335330.2018.1478115

Rasch, B. E. (2005). Innledning. I B. E. Rasch (Red.), *Islamistisk terrorisme* (s. 9-19). Oslo: Abstrakt forlag.

Rayburn, J. (2014). *Iraq after America: Strongmen, Sectarians, Resistance*. Stanford, California: Hoover Institution Press.

Stansfield, G. (2016). *Iraq: People, History, Politics* (2. utg.). Cambridge: Polity Press.

Støren, I. (2013). *Bare søk! : Praktisk veiledning i å gjennomføre en litteraturstudie*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse: En innføring i kvalitativ metode* (4. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.

Zeidel, R. (2016). Between *Aqalliya* and *Mukawin*: Understanding Sunni Political Attitudes in Post-Saddam Iraq. I B. Isakhan (Red.), *The Legacy of Iraq: From the 2003 War to the 'Islamic State'* (s. 97-109). Edinburgh: Edinburgh University Press.

Primære kilder på arabisk

Alhurra. (2013, 18. januar). مظاهرات جديدة في العراق ضد حكومة نوري المالكي. *Nye demonstrasjoner i Irak mot al-Maliki regjeringen*. Hentet fra: <https://www.alhurra.com/a/iraq-anti-maliki-protests-continue/217811.html>

Alghad. (2011, 25. juli). "دراسة إحصائية حول"المقاومة العراقية بين التحرر الوطني والإرهاب". *En statistisk studie om den «irakiske motstanden mellom nasjonal frigjøring og terrorisme»*. Hentet fra: <https://alghad.com/%D8%AF%D8%B1%D8%A7%D8%B3%D8%A9-%D8%A5%D8%AD%D8%B5%D8%A7%D8%A6%D9%8A%D8%A9-%D8%AD%D9%88%D9%84-%D8%A7%D9%84%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%88%D9%85%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82%D9%8A%D8%A9-%D8%A8/>

Aljazeera (2012, 28. desember). مشاركة واسعة بمظاهرات العراق ضد المالكي. *Stor deltakelse i demonstrasjonene i Irak mot al-Maliki*. Hentet fra:

<https://www.aljazeera.net/news/arabic/2012/12/28/%D9%85%D8%B4%D8%A7%D8%B1%D9%83%D8%A9-%D9%88%D8%A7%D8%B3%D8%B9%D8%A9-%D8%A8%D9%85%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82-%D8%B6%D8%AF-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%84%D9%83%D9%8A>

BBC Arabic. (2013, 8. april). هل يعيد الغاء قوانين أجتثاث البعث الهدوء للعراق؟. *Vil avskaffelsen av Baathpartiets lover bringe ro i Irak?*. Hentet fra:

http://www.bbc.com/arabic/interactivity/2013/04/130408_comments_iraq_baathists_return.shtml?postId=115876366

BBC Arabic. (2014, 28. april). تسلسل زمني لأهم الأحداث في العراق. *Tidslinje for de viktigste hendelsene i Irak*. Hentet fra:

http://www.bbc.com/arabic/middleeast/2014/04/140424_iraq_timeline

France24. (2013, 11. januar). مظاهرات غاضبة ضد سياسة المالكي بـ "تهميش" العرب السنة في العراق. *Sinte demonstrasjoner mot politikken til al-Maliki for «marginalisering» av sunniarabere i Irak*.

Hentet fra: <https://www.france24.com/ar/20130111->

<https://www.france24.com/ar/20130111-%D9%85%D8%B8%D8%A7%D9%87%D8%B1%D8%A7%D8%AA-%D8%BA%D8%A7%D8%B6%D8%A8%D8%A9-%D8%B6%D8%AF-%D8%B3%D9%8A%D8%A7%D8%B3%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A7%D9%84%D9%83%D9%8A-%D8%AA%D9%87%D9%85%D9%8A%D8%B4-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A8-%D8%A7%D9%84%D8%B3%D9%86%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%B9%D8%B1%D8%A7%D9%82-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%86%D8%A8%D8%A7%D8%B1>

Ghanem, S. G. (2007). اتجاهات المواطن العراقي نحو العمليات المسلحة في العراق (الارهاب و المقاومة).
Holdninger til den irakiske statsborgers væpnede operasjoner i Irak (Terrorisme og motstand).
مجلة آداب المستنصرية. *Al-Mustansiriya Journal of Arts*, 46, 1-46. Hentet fra:
<https://www.iasj.net/iasj?func=fulltext&aId=30556>

Hassan, H. (2014, 23. april). الأزمة الطائفية في العراق: إرث من الإقصاء. *Den sekteriske krisen i Irak: en arv av utelukkelse*. Hentet fra: <https://carnegieendowment.org/sada/?fa=55405&lang=ar>

Human Rights Watch (2014). العراق. *Irak* (Verdensrapport 2014. Hendelser i 2013). Hentet fra: https://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/iraq_ar_2.pdf